

Izvještaj o razvoju
Unsko-sanskog kantona
za 2021. godinu

Sadržaj

1. UVOD	3
1.1. Izvršni sažetak i glavne preporuke	4
1.2. Glavne preporuke	6
1.3. Struktura i proces izrade izvještaja o razvoju Unsko-sanskog kantona	8
1.3.1. Struktura izvještaja o razvoju Unsko-sanskog kantona	8
1.3.2. Proces prikupljanja informacija i podataka	9
2. Pregled provedbe strategije za 2021. godinu	10
2.1. STRATEŠKI CILJ 1.: Izgrađeni privredni kapaciteti uz održivo korištenje prirodnih resursa	10
2.1.1. PRIORITET 1.1: Uspostavljanje sistema za održivo korištenje i odgovorno upravljanje prirodnim resursima	10
2.1.2. PRIORITET 1.2. Unapređenje poslovnog okruženja	14
2.1.3. PRIORITET 1.3. Unapređenje konkurentnosti prerađivačke industrije ... 18	
2.1.4. PRIORITET 1.4. Promocija održivog turizma i efektiviranje turističkih potencijala	20
2.2. STRATEŠKI CILJ 2. Unaprijeđen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora	23
2.2.1. Prioritet 2.1. Usklađivanje sistema obrazovanja u skladu s EU praksama 23	
2.2.2. Prioritet 2.2. Jačanje socijalne inkluzije i pristupa zasnovanih na potrebama korisnika	26
2.2.3. Prioritet 2.3. Unapređenje sistema integriranih zdravstvenih usluga	29
2.2.4. Prioritet 2.4. Povećanje stepena javne sigurnosti i održivo upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća	32
2.3. STRATEŠKI CILJ 3. Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima	35
2.3.1. PRIORITET 3.1: Podrška primjeni integralnog sistema upravljanja okolišem i prostorom u upravljanju prirodnim resursima	36
2.3.2. PRIORITET 3.2. Razvoj komunalne i javne infrastrukture na principima održivog okolišnog razvoja	40
3. ZAKLJUČAK	43

1. UVOD

Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona za period 2021.-2027. godina (u daljem tekstu: Strategija USK¹) predstavlja ključni strateško-planski dokument Unsko-sanskog kantona, koji treba poticati i usmjeravati budući rast i razvoj kantona te predstavlja osnovu za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, kreira osnovu za praćenje napretka te potiče na saradnju i dogovor u planiranju različitih nivoa vlasti i društveno-ekonomskih partnera. Pripremljena je u skladu sa članom 27. Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH (Službene novine Federacije BiH, br. 32/17) i Odlukom Vlade Unsko-sanskog kantona (Odluka br. 03-017-1226/2019 od 12.12.2019 godine). Strategiju USK Skupština Kantona je usvojila na 17. redovnoj sjednici održanoj dana 19.05.2021. godine, Zaključkom br. 01-02-4-326/21.

Proces implementacije Strategije i stepen dostignutog razvoja prati se kroz godišnji Izvještaj o razvoju koji, također, predstavlja implementacioni dokument kojim se sagledavaju opći razvojni trendovi kao i napredak u ostvarenju strateških ciljeva iz strateških dokumenata u Unsko-sanskom kantonu. Izvještaj o razvoju za Strategiju razvoja Unsko-sanskog kantona izrađuje Ured Vlade – Odjeljenje za evropske integracije i razvoj.

Izvještaj o razvoju za 2021. godinu pripremljen je u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH te Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju, monitoringu i izvještavanju u FBiH (Službene novine Federacije BiH“ br. 74/19 i 2/21). Pored uvodnih napomena i glavnih preporuka sadrži pregled provedbe Strategije USK za 2021. godinu po definisanim strateškim ciljevima, te pregled institucija zaduženih za koordinaciju i implementaciju strateških mjera. Zasniva se na relevantnim statističkim podacima publikovanim od strane Federalnog zavoda za statistiku, Federalnog zavoda za programiranje razvoja, kao i Izvještajima o radu ministarstava Unsko-sanskog kantona, te podacima prikupljenim od strane jedinica lokalne samouprave i drugih relevantnih aktera.

---

¹ „Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 35/21.

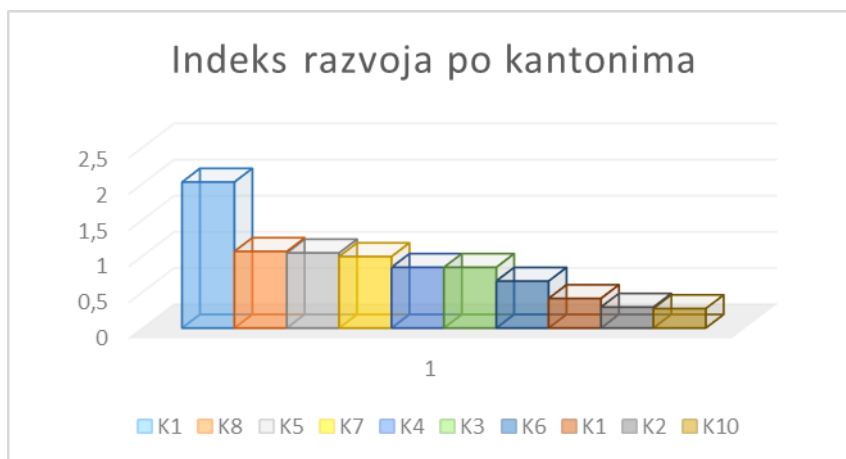
1.1. Izvršni sažetak i glavne preporuke

Strategijom USK definirani su sljedeći strateški ciljevi:

1. Izgrađeni privredni kapaciteti uz održivo korištenje prirodnih resursa;
2. Unaprijeđen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora;
3. Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima.

Za implementaciju postavljenih strateških ciljeva utvrđeno je 10 prioriteta i 33 mjere.

Prema Indeksu razvijenosti za 2021. godinu, objavljenom u izvještaju Socioekonomski pokazatelji po općinama Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Unsko-sanski kanton se nalazi na 8 mjestu po rangu razvijenosti (0,41 indeks razvijenosti), a unutar njega na prvom mjestu po rangu razvijenosti je grad Bihać, dok je na posljednjem mjestu općina Bužim.

Grafikon br.1. Indeks razvoja po kantonima

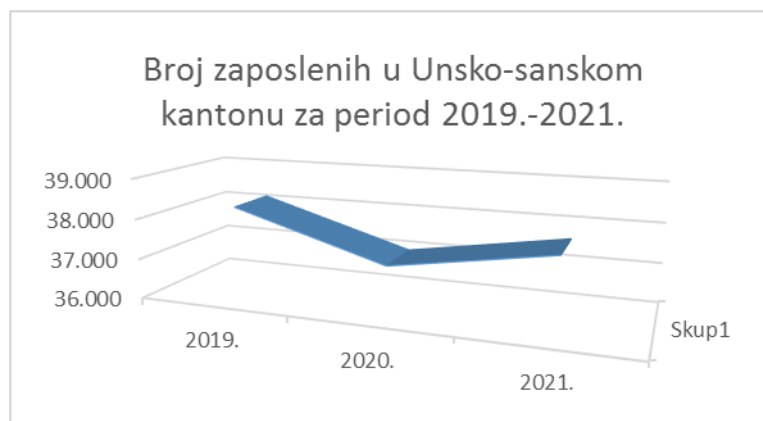
Izvor: Makroekonomski pokazatelji po kantonima 2021, Federalni zavod za programiranje razvoja

Prema izračunu indikatora “Porezi na dohotke fizičkih lica” na osnovu podataka Porezne uprave FBiH, u 2021. godini u Unsko-sanskom kantonu porezi na dohotke od fizičkih lica su iznosili 35,2 mil. KM, što je u odnosu na prošlu godinu više za 21,3%. Najviši porezi na dohotke fizičkih lica ostvareni su u Bihaću u iznosu od 13,9 mil. KM, a najniži u Bosanskom Petrovcu u iznosu od 1 mil. KM.

Porezi na dohotke fizičkih lica po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u Unsko-sanskom kantonu iznose 133 KM, što je u odnosu na prošlu godinu više za 23,3%. Najviši porezi na dohotke fizičkih lica po glavi stanovnika ostvareni su u Bihaću u iznosu od 251 KM, a najniži u općini Bužim u iznosu od 60 KM.

Prosječan broj zaposlenih u Unsko-sanskom kantonu u 2021.godini iznosio je 37.712, što je u odnosu na 2020.godinu više za 627 lica ili 1,7%. Broj zaposlenih u Unsko-sanskom kantonu učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH sa 7,2%².

² Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH za 2021.godinu - Federalni zavod za programiranje razvoja

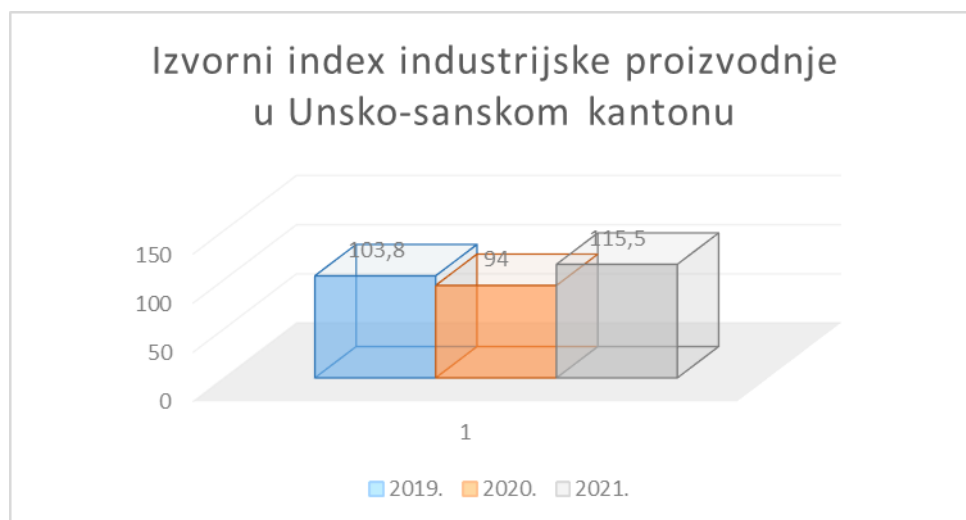

Grafikon br.2. Broj zaposlenih u Unsko-sanskom kantonu za period 2019.-2021.

Izvor: Unsko-sanski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku

Višegodišnji rast broja zaposlenih u Unsko-sanskom kantonu privremeno je zaustavila pandemija COVID-19, kada je došlo do pada ekonomske aktivnosti. Broj zaposlenih u 2020. godini u USK je iznosio 37.085, što je u odnosu na 2019.godinu manje za 1.135 lica ili 3,0%. Međutim u 2021.godini je vidljiv ponovni rast broja zaposlenih u Unsko-sanskom kantonu. Povećanje broja zaposlenih zabilježeno je u svim općinama Unsko-sanskog kantona, najviše u općini Bosanski Petrovac za 7,5%, a najmanje povećanje broja zaposlenih zabilježeno je u Sanskom Mostu za 0,4% u odnosu na prethodnu godinu.

Prema statističkim podacima, u 2021. godini u Unsko-sanskom kantonu je došlo do rasta ukupne industrijske proizvodnje za 15,5%. Najveće učešće u rastu fizičkog obima industrijske proizvodnje ovog kantona zabilježeno je u oblasti prerađivačke industrije³.

Grafikon br.3. Broj zaposlenih u Unsko-sanskom kantonu za period 2019.-2021.

Izvor: Unsko-sanski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku

Poslije višegodišnjeg rasta industrijske proizvodnje, 2020. godine trend rasta je prekinut zbog utjecaja pandemije prouzrokovane virusom COVID-19. U 2021. godini došlo je do oporavka industrije i zabilježen je rast.

³ Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH za 2021. godinu - Federalni zavod za programiranje razvoja

U 2021. godini u kantonu je zabilježen iznos izvoza od 546 mil. KM što je za 48,7% više u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje izvoza zabilježeno je u svim općinama Unsko-sanskog kantona, a najviše u općinama Bužim za 73,4% i Bosanskoj Krupi za 70,4%. U 2021. godini u Unsko-sanskom kantonu ostvaren je uvoz u ukupnom iznosu od 546 mil. KM što je za 41,1% više u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje uvoza zabilježeno je u svim općinama Unsko-sanskog kantona, a najviše u općinama Bosanska Krupa za 66,2% i Sanski Most za 65,6%.

Iz ugla demografskih kretanja, zabrinjavajući je stalan pad broja stanovnika u Unsko-sanskom kantonu. Broj stanovnika u Unsko-sanskom kantonu u toku 2021. godine je iznosio 264.248, što je za 2.287 osoba manje u odnosu na 2020. godinu. Također, stopa prirodnog priraštaja je u posljednjih pet godina negativna. Velik broj stanovnika se odseljava u evropske zemlje, te je s tog aspekta neophodno poduzimati adekvatne mjere. Pružanje finansijske i stambene podrške, te usklađivanje porodiljstva s radnim i drugim obavezama koje bi pružilo sigurnost ostanka, dobre uslove života i poticalo na rađanje, još uvijek je nedovoljno.

Prosječna neto plata u Unsko-sanskom kantonu iznosila je 999 KM i veća je u odnosu na 2020. godinu za 4,0%. Povećanje prosječne mjesečne plaće zabilježeno je u svim općinama Unsko-sanskog kantona, najviše u Sanskom Mostu za 5,1%, Bihaću za 4,6% i Velikoj Kladaši za 3,5% u odnosu na prethodnu godinu.

U Unsko-sanskom kantonu broj penzionera u decembru 2021. godine iznosi 23.928 što je za 1,2% više u odnosu na prethodnu godinu. Broj penzionera se povećao u skoro svim općinama, najviše u Cazinu za 2,5%, Ključu za 1,8% i Velikoj Kladaši za 1,5%, dok je jedino smanjenje broja penzionera zabilježeno u Bosanskom Petrovcu za 0,3% u odnosu na prethodnu godinu. U Unsko-sanskom kantonu prosječna isplaćena penzija iznosila je 411 KM što je više za 0,5% u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje prosječne isplaćene penzije zabilježeno je u skoro svim općinama USK, a najviše u Bosanskom Petrovcu za 1,3% i Bihaću za 1,0%, dok je jedino smanjenje zabilježeno u Ključu za 0,8%, u odnosu na prethodnu godinu.

Prema statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u Unsko-sanskom kantonu na dan 31.12.2021. godine iznosi 9.743 i viši je za 61 ili 0,6% u odnosu na prethodnu godinu.

Registrovan broj pravnih lica u Unsko-sanskom kantonu na dan 31.12.2021. godine iznosi 5.714, što je više za 30 ili 0,5% u odnosu na 2020. godinu. Broj registrovanih fizičkih lica – obrtnika u Unsko-sanskom kantonu 4.029 što je više za 31 ili 0,8% u odnosu na 2020. godinu.

1.2. Glavne preporuke

U uslovima odgođenog procesa implementacije Strategije, te na osnovu dostupnih podataka, u pripremljenom Izvještaju o razvoju istaknuti su ključni nalazi po strateškim ciljevima i prioritetima, te date preporuke na kojima bi se ubuduće trebalo intenzivno raditi i na kojima bi se trebalo zasnivati buduće programiranje razvoja.

Tokom pripreme Izvještaja o razvoju, istaknut je problem manjka kvalitetnih indikatora, nedostatka dostupnih podataka, a posebno serija podataka organizovanih u pristupačnim bazama podataka. S tim u vezi, potrebno je kvalitetnije prikupljanje podataka, organizovanje baza podataka i mehanizama za praćenje stanja kroz indikatore koji su usklađeni sa međunarodnim bazama podataka i statistikama.

Iako su evidentni određeni pomaci u prerađivačkoj industriji i generalno u oblasti privrede što je vidljivo kroz povećanje ukupnog izvoza sa područja kantona, ipak je potrebno jačati kapacitete i raditi na korištenju raspoloživih prirodnih resursa i njihovom stavljanju u funkciju razvoja kantona kroz oblasti poljoprivrede, turizma i prerađivačke industrije. Primjenom modernih tehnologija koje prate EU standarde se treba osigurati održivo korištenje prirodnih resursa, ali i održiv razvoj. Posebna oblast kojoj je potrebno pružiti posebnu pažnju se odnosi na turizam koji predstavlja jednu od ključnih razvojnih šansi ovog kantona, te je u narednom periodu neophodno jačati postojeće i graditi nove kapacitete unutar ovog sektora kako bi se turistička ponuda obogatila i na koncu osigurali veći prihodi. Donošenjem Zakona o javno-privatnom partnerstvu Unsko-sanskog kantona su se regulirale mnogobrojne oblasti koje mogu doprinijeti razvojnim praksama kantona ali i unaprijediti iste. Potrebno je osigurati uslove za povratak stanovništva u ruralna područja, a posebno obezbijediti poticaje za pokretanje poduzetništva u sektorima poljoprivrede, uslužnih djelatnosti i turizma, što će se u narednom periodu regulisati donošenjem sektorskih strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja i strategije razvoja turizma USK.

Ulaganjem u obrazovni sistem i njegove kapacitete kroz kurikularne reforme i usklađivanja sa EU standardima, obnovom i izgradnjom obrazovnih institucija se želi osigurati bolji kvalitet svim građanima, s posebnim fokusom na mlade. U oblasti obrazovanja je neophodno nastaviti i aktivno implementirati kurikularnu reformu koja je u toku. Dalje je potrebno jačati sisteme i mehanizme do sad uspostavljene digitalizacije u obrazovnom sistemu na način da se sve obrazovne institucije uvežu sa matičnim sistemom. Jačanjem saradnje javnog i nevladinog sektora su se tokom ove godine ostvarili značajni rezultati koji su rezultirali mnogobrojnim javnim pozivima i dodjeljenim grantovima za potrebe socijalno ranjivih kategorija.

Iako je zdravstveni sistem poprilično nerazvijen i zahtjeva mnogobrojna ulaganja, tokom izvještajne godine su se ostvarili značajni pomaci, posebno s aspekta proširenja određenih primarnih usluga u domovima zdravlja, kao i s aspekta korištenja jedinog termalnog centra u kantonu unutar kojeg su određene usluge unaprijeđene i rekonstruirane. U narednom strateškom periodu neophodno je raditi na jačanju kapaciteta unutar zdravstvenih ustanova te na opremanju i rekonstrukciji/obnovi objekata zdravstvenih ustanova.

Održivi način upravljanja prirodnim bogatstvima, s kojima Unsko-sanski kanton obiluje i predstavlja „zelenu zonu“ unutar države, se trebaju osigurati kvalitetne osnove i uslovi za očuvanje, korištenje i obnovu prirodnih resursa. Većina aktivnosti koja se odnosi na ovu oblast je usko vezana za prostorno planiranje, koje još uvijek nije uvezano i regulisano na području kantona te treba da bude jedna od ključnih aktivnosti za naredni period. U narednom periodu fokus treba da se stavi na ulaganje u postojeću i gradnju nove prateće komunalne i industrijske infrastrukture, jačanje poslovnih zona, kako bi one podržavale dugoročne potrebe zajednice s jedne strane, a s druge strane minimizirale negativan uticaj na okoliš. Kod ove oblasti, poseban fokus treba staviti i na smanjenje gubitaka vode i povećanje kapaciteta za prečišćavanje otpadnih voda.

Pored navedenog, potrebno je definisati tijelo nadležno za uspostavljanje baze podataka i razvoj sistema praćenja i ranog upozoravanja na dolazak kriza, te kontinuirano modelirati krize i procjene uticaja na stanovništvo.

1.3. Struktura i proces izrade izvještaja o razvoju Unsko-sanskog kantona

1.3.1. Struktura izvještaja o razvoju Unsko-sanskog kantona

Struktura Izvještaja o razvoju Unsko-sanskog kantona, nakon uvodnog dijela i izvršnog sažetka s glavnim preporukama, sadrži pregled implementacije Strategije po strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama zajedno sa pripadajućim indikatorima. U ovome dijelu predstavljen je kratki pregled relevantnih mjera i aktivnosti uključenih u godišnjim planovima rada ministarstava i institucija (implementatora) Unsko-sanskog kantona, uz kratki pregled nivoa implementacije istih. Također, navodi se institucija odgovorna za implementaciju mjere (koordinator), procijenjeni iznos sredstava za realizaciju mjere te ključni nalaz kao sažetak ocjene realizacije mjere, zajedno s preporukama za unapređivanje procesa ostvarivanja aktivnosti. Sastavni dio izvještaja čini i pregled indikatora za realizaciju strateških ciljeva (Prilog 1.).

Podjela mjera po odgovornostima institucija i po strateškim ciljevima					
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	SC 1: Izgrađeni privredni kapaciteti uz održivo korištenje prirodnih resursa	SC 2: Unaprijeđen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora	SC 3: Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima	Ukupno	
				#	%
Ministarstvo unutrašnjih poslova - Uprava policije	0	1	0	1	3%
Ministarstvo pravosuđa i uprave	0	0	0	0	0%
Ministarstvo finansija	0	0	0	0	0%
Ministarstvo privrede	11	0	0	11	31%
Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	0	5	0	5	14%
Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	1	5	0	6	17%
Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	0	0	6	6	17%
Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	3	0	0	3	9%
Ministarstvo za pitanje boraca i ratnih vojnih invalida	0	0	0	0	0%
Kantonalna uprava civilne zaštite	0	2	0	2	6%
Kantonalna uprava za inspeksijske poslove	0	0	0	0	0%

Kantonalna uprava za šumarstvo	0	0	0	0	0%
Poljoprivredni zavod	0	0	0	0	0%
Kantonalni zavod za pružanje besplatne pravne pomoći	0	0	0	0	0%
Kantonalni zavod za prostorno uređenje i planiranje	0	0	0	0	0%
Razvojna agencija USK	0	0	1	1	3%
Ukupno	15	11	6	35	100%

Tabela br.1. Podjela mjera po odgovornostima institucija i strateškim ciljevima

1.3.2. Proces prikupljanja informacija i podataka

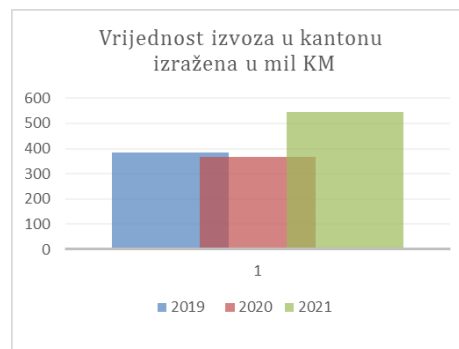
U izradi Izvještaja o razvoju Unsko-sanskog kantona za 2021. godinu, korišteni su podaci zvaničnih izvora (domaće i međunarodne statističke institucije, izvještaji i sl.) kao i službeni podaci Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Federalnog zavoda za statistiku, te podaci resornih ministarstava Unsko-sanskog kantona kojima raspolažu i koji su se prikupljali neposrednim kontaktima unutar Vlade Unsko-sanskog kantona. Poteškoću u izradi Izvještaja o razvoju Unsko-sanskog kantona za 2021. godinu, predstavljalo je sporije objavljivanje podataka kada je riječ o statističkim podacima, kao i neistovremeno objavljivanje podataka za određeni period unutar statističkih agregata, što prilikom njihove obrade onemogućava donošenje određenih zaključaka i ocjena. Ono što predstavlja ključni izazov u praćenju i izvještavanju o implementaciji Strategije je nedostatak podataka za određeni broj indikatora, za koje su se kao prelazno rješenje određeni indikatori, na prijedlog resornih ministarstava izmijenili radi lakšeg praćenja. Pored toga, u nekim slučajevima zabilježene su promjene u početnim vrijednostima što dovodi u pitanje postavljene ciljane vrijednosti, kao i nepravilnosti u nekim vrijednostima.

2. Pregled provedbe strategije za 2021. godinu

2.1. STRATEŠKI CILJ 1.: Izgrađeni privredni kapaciteti uz održivo korištenje prirodnih resursa

Ovim strateškim ciljem se želi ostvariti održivo korištenje raspoloživih prirodnih resursa i njihovo stavljanje u funkciju razvoja kantona kroz oblasti poljoprivrede, turizma i prerađivačke industrije. Kreiranjem proizvoda i usluga zasnovanih na navedenim resursima kroz investiranje u znanje, podsticanje lokalnih i privlačenje stranih investicija se treba osigurati povećanje prihoda i privrednih subjekata i samim tim unaprijediti kvalitet života stanovništva.

Da su evidentni određeni pomaci pri realizaciji ovog strateškog cilja vidljivo je iz činjenice da je prosječna neto plata u prerađivačkoj industriji povećana za 95 KM, dok se kod prosječne neto plate u ugostiteljstvu i hotelijerstvu nisu evidentirale neke veće promjene. Također, vrijednost izvoza je tokom izvještajne godine porasla za 179 miliona KM.

Grafikon br.4. Vrijednost izvoza u Unsko-sanskom kantonu izražena u mil KM za period 2019.-2021.
Izvor: Unsko-sanski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku

Ipak, navedeni progres nije dovoljan i u narednom periodu je neophodno raditi na intenzivnijoj izgradnji privrednih kapaciteta uz primjenu modernih tehnologija koje će doprinijeti održivom korištenju prirodnih resursa. Neophodno je raditi na razvijanju orijentisanih politika i programa koji podržavaju proizvodne aktivnosti, stvaranje novih radnih mjesta koja će za rezultat imati osnivanje i rast svih vrsta preduzeća. Također, kako je sektor turizma jedna od razvojnih šansi ovog kantona potrebno je jačati postojeće i graditi nove kapacitete unutar ovog sektora, kako bi se obogatila turistička ponuda i na koncu osigurali veći prihodi.

2.1.1. PRIORITET 1.1: Uspostavljanje sistema za održivo korištenje i odgovorno upravljanje prirodnim resursima

Prirodni resursi predstavljaju bazu za razvoj prerađivačke industrije i kompletne privrede USK. Njihovo održivo korištenje osnov je za zadovoljenje sadašnjih potreba, kao i potreba budućih generacija. U cilju dugoročnog i održivog osiguranja sirovina za prehrambenu industriju, ali i sigurnost stanovništva u periodu inflacije i mnogih rizika prouzrokovanih pandemijom COVID-19, potrebno je raditi na povećanju korištenja poljoprivrednog zemljišta i jačanju

poljoprivrednih gazdinstava te kvalitetnijem i dugoročnijem povezivanju poljoprivrednih proizvođača sa otkupljivačima i prerađivačkim kapacitetima.

Može se zaključiti da je udio poljoprivrednog zemljišta koje se produktivno koristi na području kantona iskorišten jednako kao i 2019. godine, što ipak predstavlja određeni progres obzirom da se tokom 2020. godine zabilježio značajan pad u iskorištenosti poljoprivrednog zemljišta⁴. S druge strane, kod drvene sirovine (krupno drvo iz privatnih i javnih šuma) posječene u kantonu je primjetan značajan porast, obzirom da se u odnosu na 2019. godinu posjeklo ukupno više 51.623,36 m³ tokom 2021. godine⁵. Obzirom da je drvna industrija na području kantona slabije razvijena i finalizacija drvnog proizvoda nije na zavidnom nivou, te se drvna sirovina koja je posječena u najvećoj mjeri izvozi kao sirovina, a ne finalni proizvod, u narednom periodu je neophodno veći fokus staviti na jačanje i razvoj drvene industrije koja se bavi finalnom proizvodnjom.

Realizacijom mjera koje pripadaju ovom prioritetu treba osigurati održivo korištenje i odgovorno upravljanje prirodnim resursima, što za posljedicu treba da ima godišnje planove pošumljavanja i obnavljanja prirodnih resursa u skladu sa ekološkim standardima⁶.

Mjera 1.1.1: Unapređenje kapaciteta za održivo korištenje poljoprivrednog zemljišta i povezivanje sa prerađivačkim kapacitetima

Održivo upravljanje poljoprivrednim zemljištem, predstavlja osnov za dugoročno obezbjeđenje sirovina za prehrambenu industriju, kao i za prehrambenu sigurnost stanovništva. Potrebno je stimulisati registracije poljoprivrednih djelatnosti, uključujući i porodična poljoprivredna gazdinstva, obezbijediti sredstva za finansiranje održivih poljoprivrednih projekata i projekata koji imaju u fokusu razvoj ruralnih područja te povezivanje poljoprivrednih proizvođača s otkupljivačima i prerađivačkim kapacitetima. Realizacija ove mjere bi stvorila dugoročne pretpostavke za održivo upravljanje poljoprivrednim zemljištem, kao i za njegovo korištenje za razvoj konkurentne poljoprivrede i proširenje domaće sirovinske baze za prehrambenu industriju.

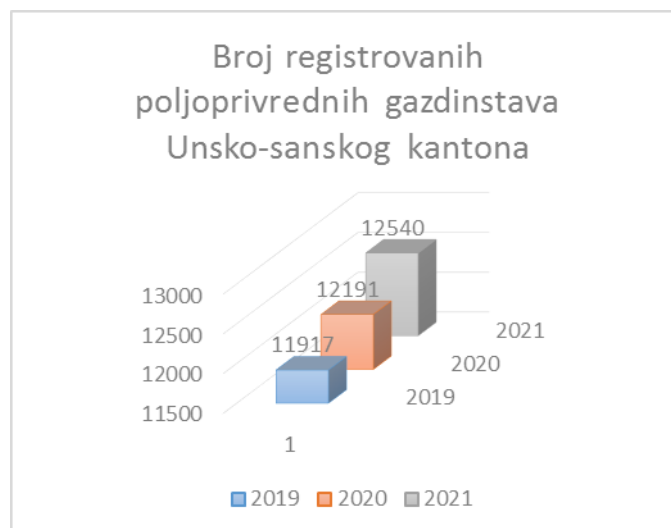
Prateći realizaciju ove mjere ustanovljeno je da je u 2021. godini u odnosu na 2019. godinu došlo do povećanja broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstva u Kantonu za ukupno 623 gazdinstva. Iako je evidentno povećanje broja gazdinstava broj aplikacija za ostvarivanje novčanih podrški opada, što je u ovom slučaju negativna i nelogična korelacija iz razloga što se ne ažuriraju gazdinstva (neaktivna se ne brišu).

---

⁴ Indikator koji je naveden u Strategiji razvoja USK 2021-2027 pod Prioritetom 1.1. pod nazivom "Udio poljoprivrednog zemljišta USK koje se produktivno koristi" je izmijenjen u dijelu polazne osnove tako da polazna osnova sada iznosi 40538 ha za 2018. godinu.

⁵ Indikator koji je naveden u Strategiji USK 2021-2027 pod Prioritetom 1.1. pod nazivom „drvena sirovina (krupno drvo iz privatnih i javnih šuma) prerađeno u USK“ je na prijedlog Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK izmijenjen zbog nemogućnosti praćenja u sljedeći „drvena sirovina (krupno drvo iz privatnih i javnih šuma) posječeno u USK“.

⁶ Indikator koji je naveden u Strategiji USK 2021-2027 pod Prioritetom 1.1. pod nazivom „ostvareni prihod od koncesija od eksploatacije rudnih bogatstava“ nije moguće pratiti zbog nedostatka izvora podataka.

Grafikon br.4. Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava
Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK

Ipak smatramo da ovaj parametar ne odražava stvarno stanje poljoprivredne proizvodnje na kantonu uz napomenu da npr. kod proizvodnje mlijeka, pravni subjekti uvećavaju svoje proizvodne kapacitete i imaju trend rasta ka robnim proizvođačima, čemu u prilog ide i podatak da poticajna proizvodnja mlijeka se kreće konstantno u intervalu od 33,5-36,5 miliona litara zadnjih 5 godina. Iz izloženog jasno se može zaključiti da indikator koji je definiran kao broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava na Unsko-sanskom kantonu ne predstavlja jasno mjerilo povećanja i poljoprivredne proizvodnje.

Pored navedenog, za realizaciju ove mjere je definiran i indikator „procenat uređenih zemljišnih knjiga usklađenih sa katastrom i terenom“ za koji se naknadno ustanovilo da nije adekvatno postavljen, obzirom da Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK nije uopće nadležno za usklađivanje zemljišnih knjiga, te da je to u nadležnosti jedinica lokalne samouprave. Ipak, nadležno ministarstvo je po svom zahtjevu tražilo da općine/gradovi revidiraju programe gospodarenja iz 2012. godine i da se u programe gospodarenja državnim poljoprivrednim zemljištem unese zemljište koje je imovinsko-pravno riješeno i da je izvršena identifikacija istog na terenu. Općine/gradovi Bosanska Krupa, Bosanski Petrovac i Bihać su to u 2021./2022 godini uradili.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisano je 8 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 8.400.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.1.1.:

Iako je evidentan porast broja gazdinstava na Unsko-sanskom kantonu, ipak je neophodno kontinuirano raditi na obezbjeđivanju sredstava za finansiranje održivih poljoprivrednih projekata i projekata koji imaju u fokusu razvoj ruralnih područja. Također, kako bi se na sveobuhvatan način stimulisao razvoj ruralnih područja Kantona, potrebno je izraditi Strategiju poljoprivrede i ruralnog razvoja Unsko-sanskog kantona.

Mjera 1.1.2. Unapređenje kapaciteta za održivo korištenje rudnih bogatstava i šuma

Unsko-sanski kanton raspolaže značajnim šumskim resursima čije se vrijednosti manifestuju kroz ekološke, socijalne i ekonomske funkcije. Kao dobro od opšteg interesa, šume uživaju posebnu brigu i koriste se pod uslovima i na način koji su propisani Zakonom o šumama i principima šumarske struke. Održivim gospodarenjem šumama se ne želi narušiti potrajnost u gospodarenju, ali želi stvoriti i pretpostavka za dugoročno obezbjeđenje sirovina za prerađivačku industriju.

Realizacija ove mjere će se pratiti, između ostalog, kroz procenat šuma USK za koje je pripremljena šumsko-privredna osnova. Šumsko privredna osnova je osnovni okvir regulisanja gazdovanja šumama i šumskim zemljištem na principu potrajnosti proizvodnje i prihoda uz očuvanje i poboljšanje diverziteta i ostalih opštekorisnih funkcija šuma. U skladu s tim, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je tokom ove godine u okviru svoje nadležnosti radilo na donošenju planskih dokumenata donošenjem šumsko-privrednih osnova. Ova aktivnost je dijelom realizirana, na način da je nadzor nad izradom ŠGO (šumsko gospodarska osnova) za ŠGP (šumsko gospodarsko područje) "Ključko" završen, a nadzor nad izradom ŠGP "Unsko" je u toku. Međutim, Zakonom o šumama USK propisano je da ako ne postoje objektivne mogućnosti za pravovremenu izradu nove šumsko privredne osnove, državnim i privatnim šumama može se gospodariti do donošenja šumsko-privrednih osnova na osnovu godišnjeg plana gazdovanja za koji je postupak donošenja isti kao i za šumsko privredne osnove. Obzirom na navedeno indikator „procenat šuma USK za koje je pripremljena šumsko-privredna osnova“ je u blagom padu iz razloga što period važenja postojećih osnova ističe, a nove se ne usvajaju (61,53%).

Također, putem ove mjere se radilo na unapređenju lovstva i smanjenju štete u lovstvu putem lovačkih društava putem naknada pojedincima za učinjenu štetu na poljoprivrednim gazdinstvima.

Broj koncesionara koji se bave eksploatacijom mineralnih sirovina (osim eksploatacije dolomita) je ostao isti kao 2019. godine i iznosi 12.

Ovu mjeru koordiniraju Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisane su 4 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 330.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.1.2.:

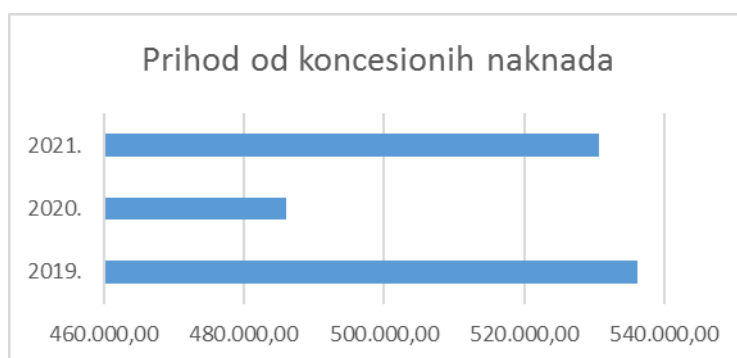
Analizirajući provedenu mjeru neophodno je intenzivirati procedure na izradi i donošenju šumsko-gospodarskih osnova za državne šume, ali za okončanje istih neophodno je usuglasiti naredne korake sa korisnicima šuma i Kantonalnom upravom za šumarstvo. Potrebno je u narednom periodu staviti veći fokus na certificiranju šuma i pošumljavanju.

Mjera 1.1.3. Stavljanje raspoloživih prirodnih resursa u funkciju razvoja privrede USK

Održivo upravljanje prirodnim resursima pretpostavka je za njihovu zaštitu i očuvanje, kao i za obezbjeđenje sirovinске osnove za prerađivačku industriju. Unsko-sanski kanton raspolaže sa značajnim prirodnim resursima važnim za kvalitet života stanovništva, ali i za razvoj mnogih privrednih djelatnosti zasnovanih na lokalnoj resursnoj bazi. U ove resurse prije svega spadaju

poljoprivredno zemljište, šume i rudna bogatstva. U okviru ove mjere definirana su tri ključna područja djelovanja: stimulisanje investicija u kapacitete za otkup i preradu poljoprivrednih proizvoda, transparentna dodjela koncesija i stimulisanje investicija u kapacitete za eksploataciju rudnih bogatstava, unapređenje postojećeg sistema raspodjele drvene sirovine prvenstveno u cilju namirenja potreba i kapaciteta lokalne prerađivačke industrije. Bitno je istaknuti da su prethodne dvije mjere (1.1.1. i 1.1.2.) zapravo preduslov za realizaciju ove mjere i sve su uzročno-posljedično vezane jedna za drugu.

Realizacijom ove mjere prirodni resursi USK (poljoprivredno zemljište, rudna nalazišta, šume i ostali) koristili bi se na održiv način u skladu s raspoloživim lokalnim prerađivačkim kapacitetima. Tokom 2021. godine su se provela hidrogeološka istraživanja mineralnih, termalnih i termo-mineralnih voda. Može se zaključiti da su prihodi od koncesionih naknada u nekoj konstanti u poređenju sa 2019. godinom.

Grafikon br.5. Prihod od koncesionih naknada
Izvor: Ministarstvo privrede USK

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Unsko-sanskog kantona i Ministarstvo privrede. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisano je 5 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 2.494.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.1.3.:

Za kvalitetniju realizaciju ove mjere neophodno je u narednom periodu aktivno raditi na donošenju novog Zakona o koncesijama, kojim će se preciznije definisati u koje namjene će se koristiti prikupljena sredstva ostvarena korištenjem poljoprivrednog zemljišta i voda.

2.1.2. PRIORITET 1.2. Unapređenje poslovnog okruženja

Podrška privrednom sektoru treba da bude usmjerena na postojeća preduzeća i stvaranje novih privrednih subjekata, što prije svega uključuje promociju preduzetništva i samozapošljavanja. Komplementarno, potrebno je raditi na unapređenju poslovne infrastrukture, čiji značajan segment čine poslovne zone te na unapređenju tehničkih i kadrovskih resursa pružalaca poslovnih usluga, kao i poboljšanju kvaliteta ljudskih resursa i uspostavljanju dinamičnog tržišta rada usklađenog sa potrebama privrede. Za praćenje realizacije ovog prioriteta određen je indikator broja novoosnovanih privrednih subjekata koji je u značajnom porastu u odnosu na 2019. godinu za ukupno 445 privrednih subjekata koja su osnovana tokom 2021. godine. Pored navedenog, tu je broj aktivnih poslovnih zona na području kantona, koje su od izuzetnog

značaja za razvoj privrede jednog područja obzirom da predstavljaju jedan od instrumenata podsticaja i razvoja poduzetništva i razvoja privrede. U poređenju sa 2019. godinom broj poslovnih zona za kanton je porastao za još jednu poslovnu zonu koja je uspostavljena i aktivna.

Bitno je istaknuti da je zabilježen napredak kod infrastrukturnog opremanja područja unutar poslovnih zona. U 2021. godini Odlukom Vlade Kantona usvojen je Program utroška sredstava „Subvencije za izgradnju poduzetničke infrastrukture“ kojom su obezbjeđena sredstva u iznosu od 390.000 KM za gradove/općine Bihać, Bosanska Krupa, Cazin i Bosanski Petrovac. Ključni indikatori mjere ukazuju na unapređenje, ali još uvijek ostaje potreba implementacije aktivnosti. Potrebno je staviti veći fokus na uređenju osnovne infrastrukture (saobraćajnice, snabdijevanje vodom, električnom energijom i sl.) uz povećanje finansijskih sredstava u 2022. godini.

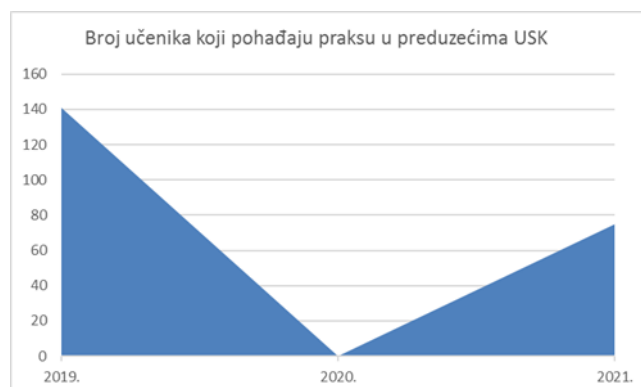
Mjera 1.2.1. Podrška razvoju preduzetništva

Cilj ove mjere je promovisanje preduzetništva, stvaranje pretpostavki za pokretanje novih preduzetničkih aktivnosti i unapređenje okruženja za postojeće preduzetnike. Potrebno je raditi promociju preduzetništva i samozapošljavanja, organizovati obuke iz oblasti poduzetništva kroz odgovarajuće vidove neformalnog obrazovanja, pružati mentorsku podršku za početne poslovne aktivnosti, te finansijsku podršku za preduzetničke početnike i postojeće poduzetnike. U sklopu ove mjere, potrebno se pozabaviti i analizom prepreka za ulazak u poslovne aktivnosti te pomoći pri povezivanju i umrežavanju preduzetnika međusobno, s drugim preduzećima i ostalim akterima na tržištu.

Strateški projekat čija se implementacija preporučuje u okviru mjere usmjerene na podršku razvoju preduzetništva odnosi se na otvaranje barem jednog poslovnog inkubatora u barem jednoj JLS USK. Što u proteklom periodu nije realizirano.

Uspješnom implementacijom mjere očekuje se postizanje boljeg razumijevanja i veće zainteresiranosti za preduzetničke aktivnosti. Također, unaprijedilo bi se lokalno okruženje za razvoj preduzetništva što bi doprinijelo sve većem pokretanju početnih poslovnih aktivnosti, posebno kod mlađe populacije.

Obavljanjem praktične nastave se jača saradnja srednjih stručnih škola sa poslovnim subjektima, promocija preduzetništva te učenici stiču potrebna znanja i vještine bitne za zapošljavanje. U 2019. godini broj učenika koji pohađaju praksu u preduzećima je iznosio 141, međutim uslijed pandemije COVID-19 isti se nije realizirao uopće tokom 2020. godine, a u izvještajnoj 2021. godini broj učenika koji pohađaju praksu u preduzećima je iznosio 75.

Grafikon br.6. Broj učenika koji pohađaju praksu u preduzećima Unsko-sanskog kantona
Izvor: Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK

Tokom 2021. godine nije otvoren niti jedan poslovni inkubator na području kantona, ali su planirana sredstva za narednu 2023. i 2024. godinu unutar Ministarstva privrede Unsko-sanskog kantona.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisano je 3 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 3.626.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.2.1.:

Zabilježen je napredak u iznosu visine izdvojenih finansijskih sredstava za poticaj subjektima male privrede. Dodijeljenim sredstvima subjekti male privrede su povećali broj zaposlenih, nabavili određenu opremu, softver opremu i uredili poslovne prostore, te povećali proizvodnju. Iako je primjetan napredak, potrebno je pojačati aktivnosti koje doprinose razvoju i jačanju kapaciteta i konkurentnosti subjekata male privrede, što će dovesti do povećanja broja učenika koji će obavljati praksu, kao i novih zapošljavanja. Za narednu, 2023. godinu je planirano da se izradi publikacija „Promocija investicionih mogućnosti u USK“ (Vodič za investitore), dok će se u narednom periodu planirati izrada i donošenje Zakona o poticaju razvoja male privrede.

Mjera 1.2.2. Unapređenje poslovne infrastrukture i promocija poslovnih zona

Cilj ove mjere je osiguranje sistema podrške koji će omogućiti ekonomsku budućnost poslovnih zona i privlačenje domaćih i stranih investitora. Infrastrukturno opremljene poslovne zone, uz kvalitetnu saobraćajnu povezanost s glavnim saobraćajnim pravcima i sistem poticajnih mjera i povlastica za poslovanje, doprinose lokacijskoj konkurentnosti određenog područja. Realizacijom ove mjere kanton bi postao poduzetnički poželjnim područjem, privlačio poduzetnike i investitore te doprinosio povećanju konkurentnosti i zaposlenosti.

Tokom 2021. godine putem „Subvencija za izgradnju poduzetničke infrastrukture“ je unapređena infrastruktura postojećih i podržana izgradnja novih poslovnih zona na području gradova Bihaća, Bosanske Krupe i Cazina te općine Bosanski Petrovac.

Grafikon br.7. Iznos sredstava namijenjenih za podršku razvoju poslovnih zona
Izvor: Ministarstvo privrede USK

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisana je 1 aktivnost, a za koju je planirano da se utroši 600.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.2.2.:

Zabilježen je napredak kod infrastrukturnog opremanja područja unutar poslovnih zona. Ključni indikatori mjere ukazuju na unapređenje, ali još uvijek ostaje potreba implementacije aktivnosti. Potrebno je staviti veći fokus na uređenju osnovne infrastrukture (saobraćajnice, snabdijevanje vodom, električnom energijom...) uz povećanje finansijskih sredstava.

Mjera 1.2.3. Unapređenje tehničkih i kadrovskih resursa pružalaca poslovnih usluga

Cilj ove mjere uključuje podizanje kapaciteta pružalaca poslovnih usluga i jačanje lokalne ponude poslovnih usluga, kako se bi njihova dostupnost i struktura prilagodila potrebama privrede USK i tako doprinijelo unapređenju konkurentnosti privatnog sektora. U cilju unapređenja tehničkih i kadrovskih resursa pružalaca kadrovskih usluga potrebno je: bolje informisati korisnike o raspoloživim uslugama; jačati kapacitete pružalaca te bolje prilagoditi usluge zahtjevima pojedinačnih korisnika.

Realizacijom ove mjere različitim kompanijama će se osigurati kontinuirani pristup, sveobuhvatnost i dostupnost poslovnih i savjetodavnih usluga.

Od 2018. godine na području USK aktivno je 6 lokalnih pružalaca poslovnih usluga preduzećima: Tehnički fakultet, PK USK, Obrtnička komora, RAUSK, Plod Centar, Una Consulting, čiji broj se nije promijenio ni u 2021. godini. Tokom 2021. godine podržano je ukupno 6 korisnika (4 udruženja i 2 komore) u ukupnom iznosu dodijeljenih sredstava od 47.800,00 KM.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisane su 2 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 150.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.2.3.:

Iako se aktivnosti unutar ove mjere provode regularno, ipak je neophodno obezbijediti veći iznos finansijskih sredstava kao i raditi na kvalitetnijoj saradnji i komunikaciji sa pružaocima poslovnih usluga, a u cilju njihovog većeg angažmana na ovakvim aktivnostima.

Mjera 1.2.4. Poboljšanje kvaliteta ljudskih resursa i uspostavljanje dinamičnog tržišta rada usklađenog sa potrebama privrede

Cilj ove mjere je stručna analiza potreba tržišta rada i provođenje aktivnih mjera za unapređenje znanja i vještina ljudskih resursa koji pristupaju ili se već nalaze na tržištu rada u skladu sa potrebama privrednih subjekata. U okviru ove mjere potrebno je provesti sveobuhvatnu analizu potreba na tržištu rada USK, povezati institucije cjeloživotnog učenja s tržištem rada, uključiti predstavnike privrede u modernizaciju i unapređenje obrazovnih programa, povećati učešće osoba svih generacija u procesima cjeloživotnog učenja, formalnog i neformalnog obrazovanja (sa posebnim fokusom na ranjive i socijalno isključene grupe), te organizovati izvođenje praktične nastave u preduzećima i u saradnji sa preduzećima.

Realizacijom ove mjere obezbijedila bi se potrebna radna snaga na lokalnom tržištu rada, stvorili uslovi za zapošljavanje i spriječio odlazak radno sposobnog stanovništva.

Usljed pandemije COVID-19 broj obrazovnih subjekata koji imaju sporazum sa privredom o obavljanju praktične nastave je bio u padu tokom 2021. godine, te je ugovor sklopljen samo sa 5 kompanija, za razliku od 2019. godine kada je bilo sklopljeno 11 ugovora. Također, uslijed gore navedenih razloga nije bila ni osigurana novčana naknada od poslodavaca za učenike koji obavljaju praksu kod poslodavaca.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisana je 1 aktivnost, a za koju je planirano da se utroši 20.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.2.4.:

Aktivnosti iz ove mjere nisu u potpunosti realizirane zbog pandemije COVID-19 te je u narednom periodu neophodno veći fokus staviti na ovakvu vrstu aktivnosti i angažirati više poslodavaca iz realnog sektora koji će omogućiti obavljanje praktične nastave učenicima uz određenu novčanu naknadu.

2.1.3. PRIORITET 1.3. Unapređenje konkurentnosti prerađivačke industrije

Prerađivačka industrija predstavlja okosnicu razvoja privrede USK. Mnoga prerađivačka preduzeća nisu u mogućnosti da samostalno obezbijede sve neophodne pretpostavke za svoj dugoročan rast i razvoj. U cilju unapređenja produktivnosti i konkurentnosti prerađivačke industrije i ukupne privrede USK, pored povezivanja s lokalnom sirovinskom (resursnom) bazom, potrebna je podrška za uvođenje i podsticanje inovacija, uvođenje novih i unapređenje postojećih tehnologija, kao i za internacionalizaciju poslovnih aktivnosti i plasmanu proizvoda na međunarodnom tržištu. Shodno tome potrebno je staviti dodatnu preferenciju na razvojne projekte prerađivačke industrije čija je djelatnost subjekata male privrede u kontekstu povećanja finansijskih sredstava u 2022. godini kako bi se ista postigla.

Tokom 2021. godine je došlo do povećanja vrijednosti izvoza preduzeća iz USK u ukupnom iznosu od 160 miliona KM u odnosu na 2019. godinu što predstavlja pozitivan progres kao i činjenica da je prosječna neto plata u prerađivačkoj industriji povećana za ukupno 95 KM, što ukazuje na činjenicu da se ostvaruju određeni pozitivni pomaci u ovoj oblasti. Broj registrovanih preduzeća u USK je u porastu u odnosu na 2019. godinu i ukupno je evidentirano 67 preduzeća više.

Da bi se ova industrijska oblast unaprijedila, u narednom periodu je neophodno veći fokus staviti na uvođenje novih i unapređenje postojećih tehnologija, uvođenje inovacija kroz različite procedure i kroz internacionalizaciju proizvođača, kako bi mogli svoje proizvode predstavljati i plasirati na međunarodnom tržištu.

Mjera 1.3.1. Podrška uvođenju novih i unapređenju postojećih tehnologija u prerađivačkoj industriji

Kako je prerađivačka industrija USK niskoproduktivna, potrebno je unaprijediti kapacitete prerađivačke industrije USK, radi postizanja veće dodane vrijednosti zasnovane na savremenim tehnološkim rješenjima i inovacijama, uz povezivanje prerađivačke industrije sa certifikacionim i akreditacionim tijelima. Da bi se uvele nove i unaprijedile postojeće tehnologije neophodno je pružati savjetodavne usluge preduzećima iz prerađivačke industrije, obezbijediti subvencije i grantove za nabavku novih i unapređenje postojećih tehnologija, te implementirati međunarodne standarde i obezbijediti potrebne certifikate.

Realizacijom ove mjere povećala bi se tehnološka osnova prerađivačke industrije USK, obezbijedili bi se i uveli neophodni standardi kvaliteta i certifikati te povećale dodatne vrijednosti i konkurentnosti na domaćem i na međunarodnim tržištima.

S ciljem podrške preduzećima u prerađivačkoj industriji Ministarstvo privrede je obezbijedilo podsticaj za direktna ulaganja za nabavku novih i unapređenja postojećih tehnologija. Ovu mjeru koordinira Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisana je 1 aktivnost, a za koju je planirano da se utroši 300.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.3.1.:

Zabilježen je napredak u visini izdvojenih finansijskih sredstava za poticaj i unaprjeđenje tehnologija u prerađivačkoj industriji. Dodijeljenim sredstvima je omogućeno pružanje savjetodavnih usluga preduzećima te nabavka novih i unaprjeđenje postojećih tehnologija. Potrebno je staviti dodatnu preferenciju na razvojne projekte prerađivačke industrije u kontekstu povećanja finansijskih sredstava u 2022. godini.

Mjera 1.3.2. Uvođenje i podsticanje inovacija u privredi

Potrebno je pružati podsticaj preduzećima u njihovim inovativnim aktivnostima kroz stvaranje ambijenta koji podstiče saradnju i povezivanje privrednika, obrazovnih institucija, resornih ministarstava i drugih relevantnih socio-ekonomskih aktera. Realizacijom ove mjere stvorile bi se pretpostavke za produktivnu saradnju kroz osiguranje finansijske podrške u osnivanju različitih inovacijskih i razvojnih centara. Tokom 2021. godine nije uspostavljena konkretna uvezana saradnja sa navedenim akterima.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisana je 1 aktivnost, a za koju je planirano da se utroši 30.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.3.2.:

Po ovoj mjeri nije ostvaren napredak, te je neophodno u narednom periodu raditi na jačanju i subvencioniranju poslovnih usluga usmjerenih na primjenu inovacija kod privrednika u cilju povećanja broja preduzeća koja su uvela inovacije, a sve kroz principe horizontalne i vertikalne komunikacije i koordinacije relevantnih socio-ekonomskih aktera.

Mjera 1.3.3. Podrška internacionalizaciji poslovnih aktivnosti i plasmanu proizvoda prerađivačke industrije na međunarodnom tržištu

Ovom mjerom će se doprinijeti unapređenje poslovanja prerađivačke industrije USK, kroz podršku preduzećima u internacionalizaciji njihovih poslovnih aktivnosti radi obezbjeđenja plasmana proizvoda i usluga na međunarodnim tržištima. Aktivnim učešćem u organizaciji ali i odlascima na različite sajamske događaje, organizacijom poslovnih susreta sa međunarodnim partnerima te jačanjem međusobne saradnje preduzeća iz prerađivačke industrije na inostranim tržištima se može osigurati kvalitetna prezentacija, proizvodnja, plasman i nastup lokalnih proizvoda. Internacionalizacija poslovnih aktivnosti kantonalnih preduzeća iz prerađivačke industrije na inostranom tržištu predstavlja jednu od osnova za jačanje konkurentnosti i uvezivanje sličnih preduzeća radi klasterizacije i boljeg plasmana proizvoda.

Tokom izvještajne godine se osigurao kontinuitet u učešću preduzeća koja su nastupila u inostranstvu u organizaciji Privredne komore USK, te je 20 preduzeća učestvovalo na različitim sajmovima i događajima koji se odnose na prerađivačku industriju.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisana je 1 aktivnost, a za koju je planirano da se utroši 100.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.3.3.:

Može se zaključiti da se kontinuirano radi na učešću preduzeća iz oblasti prerađivačke industrije na različitim događajima vezanim za promociju i plasman proizvoda, međutim evidentna je potreba za jačanjem i uspostavljanjem saradnje po ovom pitanju, a sve u cilju plasmana i nastupa lokalnih proizvoda na inostranom tržištu. Tome bi dodatno doprinijelo i uspostavljanje bilo formalnih ili neformalnih klastera u čijem radu bi bila uključena i preduzeća sa područja USK., što treba da bude u fokusu realizacije u narednom periodu.

2.1.4. PRIORITET 1.4. Promocija održivog turizma i efektuiranje turističkih potencijala

Poput prerađivačke industrije, turizam predstavlja značajan sektor za privredni razvoj USK, čiji kapaciteti i potencijali nisu u potpunosti iskorišteni. Sektor turizma na području kantona je neophodno uvezati, efektuirati i promovisati već uspostavljene turističke atrakcije i ponude. Unapređenje turističke ponude kroz kreiranje privlačnih turističkih proizvoda zasnovanih na lokalnim turističkim resursima i privlačenje investicija u ciljane turističke oblasti treba da budu imperativ za ovaj period implementacije strateškog dokumenta. Pandemija COVID-19 je značajno uticala na implementaciju predviđenih mjera iz ove oblasti te je u narednom periodu neophodno intenzivirati aktivnosti na procesu privlačenja eksternih sredstava za ovaj sektor, ali i povećati finansijska sredstva iz resornih budžetskih izvora.

Može se zaključiti da je tokom 2021. godine ipak došlo do određenog porasta u broju turističkih dolazaka koji i dalje nije na zavidnom nivou i manji je za 19.133 u odnosu na 2019. godinu, kao broj registrovanih noćenja na području kantona koji je manji za 24.182 u odnosu na 2019. godinu čemu je glavni uzrok bila pandemija COVID-19 koja je na globalnom nivou uticala na

manji broj turističkih posjeta u cijelom svijetu zbog ograničenja koja su uvedena i visokog rizika širenja pandemije.

Ukupni prihodi od turizma bilježe rast tokom 2021. godine i za ukupno 46,19 miliona KM su veći u odnosu na 2019. godinu, što predstavlja značajan progres u oblasti turizma.⁷

U narednom periodu u cilju planskog razvoja turizma neophodno je donošenje planske dokumentacije u oblasti turizma kao i donošenje Strategije razvoja turizma kojom će se definirati ključni ciljevi i prioriteti za unapređenje turističkih potencijala s posebnim fokusom na održivost istih, te je u tom cilju je potrebno jačati kapacitete u ovom sektoru, podsticati ih putem različitih grantova i putem eksternih izvora sredstava.

Mjera 1.4.1. Unapređenje turističke ponude kreiranjem privlačnih turističkih proizvoda zasnovanih na lokalnim turističkim resursima

Realizacijom ove mjere unaprijedit će se postojeće turističke ponude USK, ali i razviti nove kroz primjenu inovativnih i specijaliziranih turističkih proizvoda te aktivirati novi privlačniji turistički proizvodi sa većom dodanom vrijednošću. Da bi ostvarili navedeno neophodno je kontinuirano raditi na prikupljanju informacija i podataka, koji će služiti za uspostavljanje baze podataka za cjelokupnu lokalnu turističku ponudu na području USK. Podizanje svijesti i educiranje lokalnog stanovništva, posebno u ruralnim krajevima, može doprinijeti jačanju turizma kroz uspostavljanje i validiranje adekvatnih turističkih ruta koje bi imale razvijenu ponudu proizvoda i usluga za turiste (autohtoni, tradicionalni, kulturna baština i sl.). Uspješna implementacija ove mjere u bliskoj je vezi s donošenjem i implementacijom planskih dokumenata u oblasti turizma.

Tokom 2021. godine je realizirana aktivnost izrade i puštanja u rad elektronske baze podataka za prijavu i odjavu turista na području USK, što predstavlja veoma bitnu osnovu za dalje praćenje broja gostiju i ostvarenih noćenja, te je i iniciran proces izrade Strategije turizma USK za period 2022.-2027. godina, koji zapravo predstavlja i jedan od strateških projekata Strategije razvoja USK za period 2021.-2027. godine.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisane su 2 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 1.870.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.4.1.:

Iako je zabilježen određeni napredak u unapređenju turističke ponude kroz uspostavljanje određenog sistemskog pristupa prijave i odjave turista, to samo predstavlja osnovu za razvoj bolje ponude kroz praćenje broja turista na kantonu. Također, iniciranjem procesa izrade Strategije turizma USK za period 2022-2027 godina će se na jednom mjestu moći sublimirati sve prednosti, ali i nedostaci turističke ponude kantona, te evidentirati potencijalna rješenja za unapređenje i uspostavljanje novih sadržaja kroz adekvatne mjere. Potrebno je na ovakvim aktivnostima raditi u kontinuitetu i sistemski, kako bi se broj novih turističkih proizvoda mogao osigurati kroz osiguranje subvencija poduzetnicima iz oblasti turizma.

---

⁷ Kod prioriteta 1.4. definiran je indikator „broj zaposlenih u turizmu“ za koji nismo dobili podatke po finalizaciji Izvještaja o razvoju za 2021. godinu.

Mjera 1.4.2. Promocija i privlačenje investicija u ciljane turističke oblasti u sektoru turizma

Ova mjera podržava promociju i privlačenje investicija u ciljane oblasti u sektoru turizma, u cilju unapređenja i efektiviranja atraktivnih turističkih destinacija, razvoja novih turističkih proizvoda i njihovog uvezivanja u jedinstvenu turističku ponudu USK i šire. Njena realizacija se može osigurati kroz izgradnju javnih kapaciteta za pružanje turističkih usluga na novim lokalitetima, unapređenje postojećih turističkih odredišta, promociju i podršku investicijama u privatne smještajne kapacitete, finansijske i nefinansijske poticaje, kreiranje novih turističkih sadržaja, unapređenje i integraciju sistema turističkog informisanja. Tu se svakako ubrajaju i infrastrukturna unapređenja destinacija i njihovih sadržaja.

U odnosu na 2019. godinu broj turističkih ležajeva je smanjen za 49. Tokom 2021. godine nisu se uspostavili integrirani zajednički programi za razvoj turističkih destinacija u kantonu.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisane su 3 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 190.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.4.2.:

Tokom 2021. godine je izostala realizacija aktivnosti po ovoj mjeri te je u narednom periodu neophodno intenzivno raditi na poticanju turističkog razvoja, uz poseban fokus na postavljanje turističke signalizacije te na unapređenju njegovih sadržaja uz nastupe na turističkim sajmovima i događajima, uz finalizaciju i početak izrade Strategije turizma USK za period 2022.-2027. godina.

Mjera 1.4.3. Promocija USK kao atraktivne turističke destinacije

Cilj mjere je promocija USK na turističkom tržištu kao atraktivne turističke destinacije što će se postići kroz povezivanje i operativno umrežavanje svih interesnih strana - javnih institucija i privatnih operatera, izradi zajedničkih promotivnih materijala kroz jačanje saradnje između turističkih radnika i lokalnih zajednica pri planiranju, pripremi i provođenju zajedničkih turističkih projekata. Također, poseban značaj u ovoj oblasti treba dati jačanju prekogranične saradnje i povlačenju sredstava iz EU dostupnih fondova.

Broj umreženih aktera u turizmu je ostao nepromijenjen i dalje broji 27 aktera, dok je ukupan broj programa prekogranične saradnje koji su se implementirali tokom 2021. godine iznosio ukupno 5 programa.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisana je 1 aktivnost, a za koju je planirano da se utroši 35.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 1.4.3.:

U toku 2022. godine potrebno je raditi na većoj i kvalitetnijoj promociji turističke ponude USK kroz različite oblike promotivnih aktivnosti.

2.2. STRATEŠKI CILJ 2. Unaprijeđen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora

Uvažavajući komparativne prednosti kantona i prateći razvojne trendove neophodno je kontinuirano raditi na unapređenju obrazovnog i zdravstvenog sistema, kao i sistema socijalne zaštite koji će biti svim građanima ravnopravno, ravnopravno i dosljedno dostupan. Pored navedenog, razvoj društvene infrastrukture predstavlja jedan od imperativa za razvoj kantona bilo kroz reformu i jačanje javne uprave (kroz opremu i resurse), ali i kroz razvoj i uvođenje novih sadržaja koji će omogućiti kvalitetniji standard života svim građanima i na koncu uticati na smanjenje stope migracija stanovnika iz kantona.

Ulaganjem u obrazovni sistem i njegove kapacitete kroz kurikularne reforme i usklađivanja sa EU standardima, obnovom i izgradnjom obrazovnih institucija se želi osigurati bolji kvalitet svim građanima, sa posebnim fokusom na mlade. Jačanjem saradnje javnog i nevladinog sektora su se tokom ove godine ostvarili značajni rezultati koji su rezultirali mnogobrojnim javnim pozivima i dodijeljenim grantovima za potrebe socijalno ranjivih kategorija. Iako je zdravstveni sistem poprilično nerazvijen i zahtjeva mnogobrojna ulaganja, tokom izvještajne godine su se ostvarili značajni pomaci posebno s aspekta proširenja određenih primarnih usluga u domovima zdravlja, kao i s aspekta korištenja jedinog termalnog centra – ZU Lječilište „Gata“ u kantonu, unutar kojeg su određene usluge unaprijeđene i rekonstruirane.

Ipak, u narednom periodu je potrebno pristupiti kvalitetnije realizaciji definiranih prioriteta iz ovog strateškog cilja, kako bi se neke konkretnije promjene mogle evidentirati obzirom da Unsko-sanski kanton prema nivou razvijenosti spada u III kategoriju što ukazuje na činjenicu da se promjena po tom osnovu nije desila u odnosu na 2019. godinu. S druge strane primjetan je blagi pad u odlasku stanovništva sa područja kantona, gdje je stopa neto migracije smanjena za -0,1 u odnosu na 2019. godinu i trenutno iznosi -2,7⁸.

2.2.1. Prioritet 2.1. Usklađivanje sistema obrazovanja u skladu s EU praksama

Modernizacijom programa obrazovnih institucija u skladu sa savremenim EU praksama te racionalizacijom mreža škole kroz optimizaciju, rekonstrukciju i proširenje kapaciteta postojećih objekata za odgoj, obrazovanje i sport će se osigurati usklađivanje sistema obrazovanja u skladu sa EU praksama. Ovaj prioritet za poseban cilj ima pružanje obrazovnih i drugih usluga djeci sa posebnim fokusom na talentiranu djecu, marginaliziranu i/ili djecu sa teškoćama u razvoju. U cilju usklađivanja sistema obrazovanja resorno Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta je tokom izvještajne godine pokrenulo ključne aktivnosti koje se odnose na kurikularnu reformu i digitalizaciju obrazovanja.

---

⁸ Indikator koji je naveden u Strategiji razvoja USK 2021-2027 kod strateškog cilja br.2. pod nazivom "Stepen migracija stanovništva" nije bilo moguće mjeriti, te se isti preimenovao u "Stopa neto migracije". – Federalni zavod za statistiku "Demografska statistika"

Za praćenje ovog prioriteta određen je indikator pod nazivom „broj djece uključene u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u javnim institucijama“ te je u odnosu na 2020. godinu tokom izvještajne godine smanjen za ukupno 11 djece.⁹

Kada govorimo o indikatoru broja učenika na 1000 stanovnika unutar osnovnog obrazovanja isti se smanjio za 7 u odnosu na 2019. godinu i iznosi 65 učenika, dok je broj učenika na 1000 stanovnika unutar srednjeg obrazovanja također smanjen za 3 u odnosu na 2019. godinu i iznosi 27, što predstavlja negativan trend upisa učenika u srednjoškolsko obrazovanje¹⁰. Broj odgojno-obrazovnih ustanova (osnovne i srednje škole) na području kantona je ostao nepromijenjen tako da ukupno 72 ustanove egzistiraju na području kantona.

Mjera 2.1.1. Modernizacija programa obrazovnih institucija u skladu sa modernim EU praksama

Kako bi se osigurala modernizacija obrazovnih institucija i kreirali suvremeni kurikulumi u skladu sa modernim EU praksama, neophodno je da se provede cjelovita kurikularna reforma u obrazovanju u svrhu uređenja obrazovnog sistema prema potrebama privrede, tržišta rada, te usklađivanje sa savremenim kurikulima u praksi. To podrazumijeva edukaciju postojećeg nastavnog kadra, praćenje i unapređivanje kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa u školama, uvođenja sistema i mehanizama za unapređenje profesionalnih znanja i kompetencija nastavnika i nastavnog osoblja uz konstantnu promociju značaja i uloge nastavnih procesa za razvoj cijelog društva kroz podršku razvoju stručnog, cjeloživotnog i neformalnog obrazovanja.

Tokom 2021. godine su se realizirale određene aktivnosti po pitanju razvijanja kurikuluma po nivoima obrazovanja i predmetnim područjima, a koje se prenose i u narednu 2022. godinu, te su opremljene 2 srednje stručne škole sa opremom za kvalitetno provođenje stručnih usmjerenja.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu, definisano je 5 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 1.150.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.1.1.:

Obzirom da je tokom 2021. godine započet proces realizacije aktivnosti po pitanju ove mjere, u narednom periodu je potrebno pokrenuti proces digitalizacije u osnovnom i srednjem obrazovanju te pristupiti izradi nastavnih planova i programa u skladu sa kurikularnom reformom obrazovanja na kantonu i raditi intenzivno na edukaciji nastavnog kadra, radi implementacije savremenih kurikuluma u praksi.

---

⁹ Za praćenje prioriteta 2.1. u strateškom dokumentu je određen indikator „udio djece uključene u programe predškolskog odgoja i obrazovanja“ koji je ovim izvještajem izmijenjen na prijedlog Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK i sada glasi „broj djece uključene u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u javnim institucijama“ koji je za 2021. godinu iznosio 1138, a za 2022. godinu iznosio 1127.

¹⁰ Socioekonomski pokazatelji po općinama 2021 – Federalni zavod za programiranje razvoja

Mjera 2.1.2. Racionalizacija mreže škola kroz optimizaciju, rekonstrukciju i proširenje kapaciteta postojećih obrazovnih objekata i modernizacija školskih prostorija

Imajući u vidu veliki broj obrazovnih institucija na području kantona te stanje u kojima se one nalaze, a u cilju stvaranja povoljnijih, kvalitetnijih i modernijih uvjeta za rad nastavnog osoblja i učenika neophodno je da se iste obnavljaju u skladu sa njihovim potrebama, te da se na taj način racionalizira njihova upotreba, koja će za svoj krajnji ishod imati kvalitetniji sistem obrazovanja. Umrežavanjem škola osigurat će se puna pedagoška i ekonomska opravdanost financijskih ulaganja. Izgradnjom partnerstva omogućit će se puni angažman svih elemenata lokalne zajednice u kreiranju školske klime i kulture te ukupnog razvoja. Tokom 2021. godine uloženo je ukupno 1.800.000,00 KM za potrebe rekonstrukcije i modernizacije školskih objekata.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisana je 1 aktivnost, a za koju je planirano da se utroši 500.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.1.2.:

Usljed pandemije COVID-19 mnogobrojne aktivnosti iz ove mjere nisu se mogle realizirati u potpunosti, te je za 2022. godinu planirano da se u što većim kapacitetima, ali i resursima pristupi realizaciji mjere, s posebnim fokusom na rekonstrukciju i opremanju školskih objekata, koji će za rezultat imati osnaživanje partnerstava sa roditeljima, ustanovama i lokalnim zajednicama.

Mjera 2.1.3. Proširenje kapaciteta postojećih objekata za odgoj, obrazovanje te razvoj sporta i kulture

Cilj ove mjere je povećati kvalitet rada predškolskih ustanova i učešće djece i mladih u kvalitetnim i na djecu/mlade usmjerenim programima, kroz izradu i donošenje novog Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju, uvođenje pripremnog programa za polazak u školu za svu djecu, uključivanje djece iz socijalno isključenih kategorija, moderniziranje programa i uvođenje različitih oblika kraćih programa, povećanje upisa djece u predškolske ustanove, povećanje kapaciteta predškolskih ustanova, osiguranje kvaliteta i umrežavanje javnih i privatnih predškolskih ustanova i osnovnih škola USK. Također, potrebno je povećati ulaganja u kapitalne investicije vezane za opremljenost osnovnih i srednjih škola te unaprijediti kapacitete postojećih objekata za odgoj, obrazovanje, sport i kulturu.

Usljed pandemije COVID-19 nisu se provodili programi pripreme za polazak u školu kao ni opremanje osnovnih škola za te potrebe. Pored toga, površina korisnog prostora za potrebe kulture je ostala nepromijenjena te iznosi kao i 2019. godine 2707 m², dok je broj korisnika usluga prostora za potrebe kulture u blagom porastu i u odnosu na 2019. godinu kada je iznosio 22900, tokom 2021. godine se povećao na 23000. Blagi porast je zabilježen kod indikatora

„iznos dotacija sportskim savezima iz budžeta USK“ koji je u 2019. godini iznosio 831.784,71 KM, dok je 2021. godine iznosio 850.000,00 KM¹¹.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu, definisano je 12 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 3.328.187 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.1.3.:

Potrebno je nastaviti aktivnosti na proširenju i jačanju kapaciteta iz oblasti obrazovanja, kulture i sporta, na način da se sufinansiranja ovakvih aktivnosti povećaju, ali i da se privuku eksterni izvori sredstava za ove oblasti.

Mjera 2.1.4. Jačanje ravnopravnosti u pružanju obrazovnih usluga s obzirom na posebne potrebe djece, talentiranost i pripadnost marginalnim grupama

Kroz ovu mjeru je potrebno povećati obuhvat neuključene djece kroz identifikaciju djece koja nisu obuhvaćena osnovnim obrazovanjem i pružiti podršku porodicama i djeci koja pripadaju ranjivim kategorijama (romska populacija, djeca koja žive u ustanovama socijalne zaštite, djeca sa teškoćama u razvoju). Također, potrebno je pružiti podršku nadarenoj i talentiranoj djeci kroz njihovu identifikaciju i osiguranje daljnjeg razvoja njihovog talenta, kroz posebno kreirane programe. Potpuna inkluzija i otkrivanje talentiranih učenika, podrška njihovom pozicioniranju u društvu će u mnogome doprinijeti ispunjavanju modernih EU praksi za socijalnu inkluziju, a istovremeno direktno doprinijeti Okviru za Ciljeve održivog razvoja BiH.

U 2021. godini udio prepoznate djece sa teškoćama u razvoju i prepoznate talentirane djece je jednak polaznoj vrijednosti iz 2019. godine. Također, 500 djece u pokretu je uključeno u obrazovne procese u osnovnim školama Kantona, a i započet je proces izrade kurikuluma iz 4 naučne oblasti u skladu sa preporukama PISA i TIMMS istraživanja.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisana je 1 aktivnost, a za koju je planirano da se utroši 204.234,33 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.1.4.:

Iako su određene aktivnosti iz ove mjere realizirane tokom 2021. godine je potrebno intenzivnije raditi na provođenju istih, stavljajući poseban akcenat na djecu sa teškoćama u razvoju i osiguranje sredstava za angažman asistenata u nastavi istima.

2.2.2. Prioritet 2.2. Jačanje socijalne inkluzije i pristupa zasnovanih na potrebama korisnika

Jačanje socijalne inkluzije i pristupa zasnovanih na potrebama korisnika koji će se postići kroz podršku jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i pronatalitetnih mjera i politika

---

¹¹ Kod mjere 2.1.3 i indikatora „iznos dotacija sportskim savezima iz budžeta USK“ polazna vrijednost nije pravilno navedena, te je ovim izvještajem unesen tačan podatak. Također, ovaj indikator obuhvata iznos dotacija koje se dodjeljuju samo i isključivo iz Budžeta USK na godišnjoj osnovi.

je jedan od ključnih zadataka ovog prioriteta. Zabilježen je napredak kada je riječ o upošljavanju stručnih radnika unutar organa socijalnog staranja, ali samo u većim centrima za socijalni rad, dok u manjim lokalnim zajednicama broj je uvijek isti. Broj uposlenika ne prati usložnjavanje i sve veći obim poslova koji se povjeravaju organima socijalnog staranja. U tom smislu neophodno je obezbjediti i edukaciju stručnih uposlenika, a u cilju efikasnije i kvalitetnije usluge koja će se pružati krajnjim korisnicima. U narednom periodu po ovom pitanju na nivou Federacije BiH neophodno je usvojiti Zakon o djelatnosti socijalnog rada i Zakon o socijalnim uslugama te raditi na osvješćivanju osnivača centara o potrebi jačanja ljudskih kapaciteta unutar organa socijalnog staranja, obzirom na usložnjavanje problematike i konstantno povećanje poslova koji se daju u nadležnost organima socijalnog staranja.

Da je neophodno i dalje raditi aktivno na mjerama ovog prioriteta govori i činjenica da je broj stručnih uposlenika u socijalnom radu u odnosu na 2019. godinu smanjen za jedno stručno lice, i trenutno na kantonu postoji 58 stručnih osoba koja se bave pitanjima socijalnog karaktera, što zasigurno nije dovoljno imajući u vidu široku oblast kojom se bave i raznolikost potreba lica sa kojima surađuju¹². Stepenn prirodno priraštaja je u negativnom porastu i u odnosu na 2019. godinu kada je iznosio -2,2 trenutno iznosi -5,3.

Mjera 2.2.1. Podrška jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i pronatalitetnih mjera i politika

Cilj ove mjere je stvoriti uslove za što kvalitetniji život osoba s teškoćama u razvoju, osoba u stanju socijalne potrebe, porodica s djecom, kao i osoba bez porodične podrške te stvarati uslove za sprečavanje negativnih društvenih pojava kao što su maloljetnička delinkvencija i nasilje u porodici. Ključna područja djelovanja odnose se na: edukaciju iz različitih oblasti stručnih lica u centrima za socijalni rad na području USK; edukacija hranitelja; jačanje položaja osoba s teškoćama u razvoju, porodica s djecom i žrtava nasilja u porodici; podršku programima prevencije maloljetničke delikvencije. Kada govorimo o mjerama i pronatalitetnim politikama, kao dio mjere, predviđeno je da USK svake godine otvori poziv za JLS u cilju povećanja stepena nataliteta, odnosno implementacije aktivnosti koje će dovesti do negativnih trendova u migraciji stanovništva, posebno mladih. Potpuna inkluzija učenika i otkrivanje talentiranih učenika, podrška njihovom pozicioniranju u društvu će u mnogome doprinijeti ispunjavanju modernih EU praksi za socijalnu inkluziju, a istovremeno direktno doprinijeti Okviru za Ciljeve održivog razvoja BiH. S druge strane, imajući u vidu aspekt nedostatka stručnih kadrova, posebno pedagoga/psihologa, defektologa i socijalnih radnika – planirano je upošljavanje minimalno 10 stručnih osoba u svim CSR USK. Edukacijom stručnih lica u centrima za socijalni rad, obezbijedit će se kvalitetniji i stručniji pristup kategorijama kojima je neophodna pomoć i podrška. Kada je riječ o povećanju stepena nataliteta, odnosno zaustavljanju negativnih trendova u migraciji stanovništva, posebno mladih, kroz novčana sredstva koja se obezbjeđuju

---

¹² Indikator koji je naveden u Strategiji razvoja USK 2021-2027 kod prioriteta 2.2. pod nazivom "Broj korisnika po 1 stručnom zaposlenom u socijalnom radu" nije bilo moguće mjeriti, te je ispred nosioca mjere Ministarstva zdravstva i socijalne politike USK predloženo da se isti preimenuje u "Broj stručnih uposlenika u socijalnom radu".

kroz sredstva za potporu demografskog razvoja od 2019. godine, dodjeljuju se novčana sredstva za porodice u kojima je rođeno treće i svako naredno živorođeno dijete.

Broj registrovanih hranitelja u sistemu hraniteljstva FBiH se u periodu od 2019. godine do 2021. godine povećao za 7 hranitelja. Broj osoba smještenih u hraniteljske porodice je tokom 2019. godine bio 9, a u 2012. godini se povećao na ukupno 13 osoba.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisano je 7 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 1.936.900 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.2.1.:

U proteklom periodu zabilježen je porast hraniteljstva u Unsko-sanskom kantonu. Ključni indikatori mjere ukazuju na porast broja djece i odraslih osoba u hraniteljskim porodicama, ali još uvijek u značajnoj mjeri prevladava institucionalni smještaj u odnosu na hraniteljstvo, a što je bio jedan od ciljeva koji se nastojao postići donošenjem Zakona o hraniteljstvu u Federaciji BiH. Radi ostvarenja ovog ciljeva u narednom periodu neophodno je značajnije vršiti promociju hraniteljstva u cilju privlačenja potencijalnih hranitelja te provesti edukaciju istih.

Mjera 2.2.2. Jačanje saradnje javnog i nevladinog sektora u pružanju direktnih usluga djeci i porodicama

Kroz ovu mjeru potrebno je osigurati što kvalitetnije uslove za život djeci i porodicama putem saradnje javnog i nevladinog sektora, a to će se osigurati jačanjem i uspostavljanjem saradnje u oblastima zbrinjavanja djece bez roditeljskog staranja, poboljšanja uslova života korisnika javnih kuhinja, poboljšanja uslova života djece i odraslih s teškoćama u razvoju, poboljšanja uslova života žrtava nasilja u porodici koji su smješteni u sigurne kuće. Također, putem edukacije djece i odraslih s teškoćama u razvoju od strane nevladinog sektora, a uz podršku javnog sektora te otvaranje servisa za podršku osobama s teškoćama u razvoju, kao što je princip „Stanovanje i rad uz podršku“ i podrška programima zapošljavanja osoba sa teškoćama u razvoju će im se osigurati kvalitetniji uslovi za život.

Shodno navedenom, u odnosu na 2019. godinu broj djece sa teškoćama u razvoju koja su koristila usluge podrške od strane Centara za razvoj inkluzivnih praksi (CRIP Bihać i Cazin¹³) povećao se za ukupno 39 djece do kraja 2021. godine. Ovu mjeru koordinira Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike. U godišnjem planu rada za 2022. godinu, definirano je 10 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 433.500 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.2.2.:

Zabilježen je napredak u smislu izdvajanja novčanih sredstava za realizaciju ove mjere, naročito kada je riječ o finansiranju organizacija civilnog društva. Međutim, potrebno je u narednom periodu značajnije raditi na informiranosti nevladinog sektora o mogućnostima

---

¹³ Indikator koji je naveden u Strategiji razvoja USK 2021-2027 pod mjerom 2.2.2. pod nazivom "Broj djece bez roditeljskog staranja kojima su poboljšani uslovi života" nije bilo moguće pratiti, te je ispred nosioca mjere Ministarstva zdravstva i socijalne politike USK predloženo da se umjesto istog koristi "Broj djece sa teškoćama u razvoju koja su koristila usluge podrške od strane Centra za razvoj inkluzivnih praksi (CRIP Bihać i Cazin)"

finansiranja programskih aktivnosti putem javnog poziva. U narednom periodu neophodno je krenuti sa reformskim procesom koji se tiče procjene djece i mladih sa razvojnim teškoćama, a u skladu sa Međunarodnom klasifikacijom funkcioniranja, invaliditeta i zdravlja (MKF). Pokrenute su aktivnosti, da se u narednom periodu krene s otvaranjem trećeg Centra za razvoj inkluzivnih praksi, uslijed iskazanih potreba i nepokrivenosti svih općina u Unsko-sanskom kantonu s ovim servisom podrške djeci s poteškoćama u razvoju, roditeljima i obrazovnim ustanovama.

Mjera 2.2.3. Jačanje mobilnosti, interkulturalizma i građanskog aktivizma mladih

Kroz ovu mjeru se želi osigurati podrška različitim nevladinim organizacijama koje u fokusu imaju potrebe mladih. Putem sufinansiranja projekata i različitih aktivnosti treba se omogućiti mobilnost mladih, promicanje interkulturalizma i građanskog aktivizma kod mladih. Jedan od glavnih ciljeva ove mjere je ostvarenje kvalitetnijeg standarda života na području kantona i smanjenje emigracije mlade populacije. Tokom 2021. godine u sklopu ove mjere su dodjeljivani grantovi za mlade kao i pružena podrška Vijeću mladih USK.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisano je 6 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 415.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.2.3.:

Ovoj mjeri se u narednom periodu treba pružiti mnogo veća pažnja, obzirom da se nije uspostavio neki konkretniji mehanizam podrške mladima, te je za narednu 2022. godinu potrebno osigurati financijska sredstva za podršku u vidu grantova za Vijeće mladih USK, različite nevladine organizacije koje se bave pitanjima mladih te pristupiti izradi sektorske Strategije mladih za USK.

2.2.3. Prioritet 2.3. Unapređenje sistema integrisanih zdravstvenih usluga

Unapređenje sistema integrisanih zdravstvenih usluga koji se treba postići kroz podršku materijalno - tehničkoj opremljenosti zdravstvenih ustanova, uz donošenje i implementaciju javnih politika prevencije bolesti te podršku uspostavljanju i razvoju visokodiferenciranih i specijaliziranih usluga u sistemu tercijarne zdravstvene zaštite.

Zabilježen je napredak kroz veću podršku materijalno - tehničkoj opremljenosti zdravstvenih ustanova primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, kao i pružanju podrške u rekonstrukciji objekata. Ključni indikatori i mjere koje se poduzimaju ukazuju na unapređenje sistema integrisanih zdravstvenih usluga. Postoji latentno povećanje broja usluga sekundarnog i tercijarnog nivoa koje se pružaju u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti. Kontinuirano postoji smanjenje broja građana na jednog liječnika, ali ne zbog povećanja broja liječnika, već zbog smanjenja broja stanovnika, što opet predstavlja negativan trend. Još uvijek ostaje potreba implementacije određenih mnogobrojnih aktivnosti kao što su i stavljanje većeg fokusa na preventivnu zdravstvenu zaštitu, što osim redovitih liječničkih pregleda podrazumijeva i skrininge ustanova za javno zdravlje, na određene vrste karcinoma, na osnovne dijagnostičke

pretrage i tome slično. Također, u narednom periodu potrebno je podržati razvoj tercijarne zdravstvene zaštite, te osim nabavke uređaja, potrebno je finansijski sudjelovati u troškovima specijalizacija i subspecijalizacija zdravstvenog kadra.

O tome da su promjene i unapređenja unutar ovog prioriteta neophodna govori i činjenica da se broj građana na jednog stomatologa povećao za ukupno 608 građana, dok se broj građana na 1 ljekara neznatno smanjio, za ukupno 39 u odnosu na 2019. godinu. Ipak stopa mortaliteta je u porastu i u odnosu na 2019. godinu je veća za 1,9.

Mjera 2.3.1. Podrška materijalno-tehničkoj opremljenosti zdravstvenih ustanova

Osnovni cilj ove mjere je vezan za podršku materijalno-tehničkoj opremljenosti zdravstvenih ustanova za pružanje zdravstvene zaštite, uz dodatna upošljavanja ljudskih resursa. Potrebno je stvoriti uslove za kvalitetan rad doktora, odnosno medicinskog i nemedicinskog osoblja te pružiti pacijentima kvalitetne uslove za liječenje kroz rekonstrukciju objekata Kantonalne i Opće bolnice, domova zdravlja i područnih ambulanti, opremanje zdravstvenih ustanova potrebnom opremom, angažovanje doktora deficitarnih specijalizacija, kao i drugog kvalitetnog medicinskog osoblja. Shodno tome, tokom 2021. godine je finansijski podržana ZU Lječilište Gata Bihać, u provođenju programa za izgradnju zatvorenog hidroterapijskog bazena i rekonstrukciju krova objekta, koji se nastavlja i tokom 2022. godine. Također, određenim zdravstvenim ustanovama je omogućena nabavka sanitetskih vozila, doznačena im je finansijska pomoć za saniranje šteta i posljedica pandemije COVID-19, sufinansirano je utopljanje objekata, zamjena stolarije, grijanja te nabavka određenih medicinskih uređaja. Opća bolnica Sanski Most podržana je kroz program renoviranja vešeraja i bolničkog restorana.

Procenat izdvojenih sredstava za materijalno tehničku opremljenost ustanova primarne zdravstvene zaštite, u odnosu na ukupna budžetska sredstva sektora zdravstva je u odnosu na 2020. godinu povećan za ukupno 21%, dok je procenat izdvojenih sredstava za materijalno tehničku opremljenost ustanova sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite, u odnosu na ukupna budžetska sredstva sektora zdravstva u odnosu na 2020. godinu umanjen za 14% tokom 2021. godine.¹⁴

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisano je 5 aktivnosti za koje je planirano da se utroši 6.307.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.3.1.:

Zabilježen je napredak po pitanju nabavke medicinskih sredstava i opreme u zdravstvenim ustanovama sva tri nivoa zdravstvene zaštite, što ipak nije dovoljno te je neophodno u

---

¹⁴ Indikatore koji su navedeni u Strategiji razvoja USK 2021-2027 kod mjere 2.3.1. pod nazivom "Površina rekonstruisanih objekata Kantonalne i Opće bolnice (m2), "Površina rekonstruisanih domova zdravlja" i "Površina rekonstruisanih područnih ambulanti" nije bilo moguće mjeriti, te je ispred nosioca mjere Ministarstva zdravstva i socijalne politike USK predloženo da se ne prate više, te da se uvedu dva nova indikatora pod nazivima: "Procenat izdvojenih sredstava za materijalno-tehničku opremljenost ustanova primarne zdravstvene zaštite u odnosu na ukupna budžetska sredstva sektora zdravstva" i "Procenat izdvojenih sredstava za materijalno-tehničku opremljenost ustanova sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite u odnosu na ukupna budžetska sredstva".

narednom periodu u kontinuitetu raditi na realizaciji aktivnosti koje su predviđene ovom mjerom.

Mjera 2.3.2. Podrška donošenju i implementaciji javnih politika prevencije bolesti

Cilj ove mjere je pružiti podršku donošenju i implementaciji javnih politika prevencije bolesti srca i krvnih žila, malignih i rijetkih bolesti, zaštite i unapređenja mentalnog zdravlja, unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja, unapređenje ranog rasta, razvoja i ishrane djece te sprečavanja zloupotrebe opojnih droga. Stoga, u periodu implementacije Strategije, a prateći trendove za prevenciju bolesti i unapređenje javnog zdravlja, potrebno je podsticati zdravstvene ustanove za donošenje i implementaciju programa preventivne zaštite uz sudjelovanje resornog ministarstva. Provođenje prevencije bolesti, u konačnici bi dovelo do smanjenja oboljelih od raznih bolesti te samim time i unaprijedilo sistem integrisanih zdravstvenih usluga.

Obzirom na potrebu implementacije svih mjera, stvoreni su preduslovi kako bi zdravstvene ustanove uz potporu ovog ministarstva u narednom periodu mogle, u većem obuhvatu stanovništva, obavljati neophodnu prevenciju zaraznih i drugih bolesti. To su prije svega skriningi na kolorektalni karcinom, karcinom dojke i karcinom grlića maternice, zatim osnovna preventivna mjerenja šećera u krvi, holesterola, pritiska i sl. Također, Ministarstvo je u potpunosti realiziralo aktivnosti iz djelatnosti mrtvozorstva, jer je izvršena edukacija ukupno 30 mrtvozornika iz primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, što predstavlja i obavezu prema federalnim propisima.

Statističkom analizom može se zaključiti da je broj umrlih od ključnih oboljenja na području USK u kontinuirano porastu (u odnosu na 2019. godinu tokom 2021. godine 436 osoba više je oboljelo), dok je broj registrovanih zaraznih bolesti na području USK u blagom padu te je u odnosu na 2019. godinu smanjen sa 8794 na 8592 zaražene osobe u 2021. godini. Pored navedenog, na prijedlog Ministarstva, a radi kvalitetnijeg praćenja realizacije mjere, integrisan je još jedan indikator praćenja koji se odnosi na broj intervencija mrtvozornika obavljenih izvan zdravstvenih ustanova koji je u porasti u odnosu na 2020. godinu od kada se i prati za ukupno 40 intervencija u 2021. godini.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona i za 2022. godinu nisu planirane aktivnosti za 2022. godinu.

KLJUČNI NALAZ 2.3.2.:

Ministarstvo je koordiniralo i podržalo određene aktivnosti za ovu mjeru koje su javne zdravstvene ustanove provodile u skladu sa Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti (mjere vezane za pandemiju COVID-19). U narednom periodu neophodno je raditi intenzivnije na implementaciji javnih politika za prevenciju bolesti, kroz preventivne preglede i promociju aktivnosti po ovom pitanju.

Mjera 2.3.3. Podrška uspostavljanju i razvoju visokodiferenciranih i specijaliziranih usluga u sistemu tercijarne zdravstvene zaštite

Putem ove mjere se žele uspostaviti i razviti visokodiferencirane usluge i terapijski zahvati u sistemu tercijarne zdravstvene zaštite u Unsko - sanskom kantonu, koje će dovesti do bržeg i lakšeg pristupa zdravstvenim uslugama onih pacijenata kojima je potrebna posebna briga. To se posebno odnosi na: obučavanje i edukaciju stručnog osoblja koje će pružati visokodiferencirane usluge, nabavku opreme neophodne za pružanje visokodiferenciranih usluga iz sistema tercijarne zdravstvene zaštite, posebno razvoja invazivne kardiologije, radiologije i onkologije. Pored osiguranja dovoljnog broja i strukture ljudskih resursa mjera podrazumijeva nabavku i opremanje zdravstvenih ustanova za pružanje visokodiferenciranih usluga kako bi pacijenti sa teškim i rijetkim bolestima mogli što brže, lakše i uz znatno manje troškove dobiti tačne dijagnoze i adekvatno liječenje.

Tokom 2021. godine uspostavljeno je 5 novih visokodiferenciranih usluga, što predstavlja značajan pomak obzirom da iste do sada nisu postojale na kantonu. Kantonalnoj bolnici „Dr. Irfan Ljubijankić“ je obezbijedena nabavka novog uređaja za magnetnu rezonancu, kao i provođenje programa za nadogradnju i proširenje kapaciteta postojećeg PACS/RIS sistema iz oblasti radiologije¹⁵.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisane su 2 aktivnosti i planirano je da se utroši 2.570.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.3.3.:

Iako je zabilježen napredak u uspostavljanju i razvoju visokodiferenciranih i specijaliziranih usluga u sistemu tercijarne zdravstvene zaštite u Kantonalnoj bolnici u Bihaću, neophodno je u kontinuitetu raditi na poboljšanju stanja pružanja usluga u kantonalnim zdravstvenim ustanovama. U narednom periodu je potrebno izraditi studiju izvodljivosti i opravdanosti projekta „Razvoj dijagnostičko-terapijskog centra u KB Bihać za pružanje usluga visokodiferencirane zdravstvene zaštite“ kroz eventualno javno-privatno partnerstvo.

2.2.4. Prioritet 2.4. Povećanje stepena javne sigurnosti i održivo upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća

Realizacijom ovog prioriteta doprinijet će se većoj sigurnosti građana koja predstavlja jedan od osnovnih preduslova za ostvarivanje prava i sloboda svih građana. Preventivno i pravovremeno djelovanje institucija je od ključnog značaja za postizanje visokog stepena sigurnosti, a ono se može osigurati kroz dekontaminacije površina USK od MESa i NUSa te kroz uspostavu sistema prevencije i ranog upozoravanja od prirodnih i sigurnosnih rizika. Također, pored

---

¹⁵ Indikator koji je naveden u Strategiji razvoja USK 2021-2027 kod mjere 2.3.3. pod nazivom "Postotak studenata koji studiraju na visokoškolskim ustanovama medicinskog i zdravstvenog usmjerenja na godišnjem nivou (medicinskom fakultetu, stomatološkom i farmaceutskom i fakultetu zdravstvene njege" je ispred nosioca mjere - Ministarstva zdravstva i socijalne politike USK izmijenjen u novi indikator pod nazivom "Broj specijalizacija i subspecijalizacija za pružanje zdravstvenih usluga tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite", te je u 2020. godini iznosio 5, i za svaku godinu bi trebao da se poveća za 10 do kraja 2027. godine.

unapređenja i nabavke različite neophodne opreme, od velike važnosti za ovu oblast je i jačanje ljudskih resursa i opremljenost Uprave policije. Tokom 2021. godine se radilo na ovim aktivnostima te je nabavljena specijalistička, laboratorijska, uredska i sigurnosna oprema za Upravu policije te izrađen glavni projekat sistema video nadzora javnih površina i raskrsnica u Gradu Bihaću. U narednom periodu je potrebno akcenat staviti na uspostavljanje kvalitetnog i objedinjenog sistema za rano upozoravanje od prirodnih i sigurnosnih rizika.

Bitno je istaknuti da je broj krivičnih djela na 1000 stanovnika smanjen za 1,5 u odnosu na 2019. godinu, dok je broj prekršaja na 1000 stanovnika u porastu za 1,4 u odnosu na 2019. godinu.

Za ovaj prioritet određen je indikator „broj aktera zaštite i spašavanja Unsko-sanskog kantona uvezanih u sistem radio veze“ koji je tokom izvještajne godine iznosi 9 aktera, što predstavlja značajan progres obzirom da tokom polazne, 2019. godine nije uopće bilo registriranih aktera na kantonu.¹⁶

Mjera 2.4.1. Dekontaminacija površine USK od MES i NUS

Da bi osigurala da BiH blagovremeno ispunjava svoje obaveze u pogledu čišćenja mina, država će blagovremeno poduzeti mjere i aktivnosti na produženju roka određenog za uništavanje protiv pješadijskih mina, prema članu 5. Otavske konvencije i osigurati poštivanje i primjenu novousvojenih standarda za protivminske akcije i standardnih operativnih procedura BiH. Osim toga, BiH će osigurati potpuno provođenje procesa vraćanja površina u upotrebu, što će rezultirati djelotvornijim operacijama izviđanja i čišćenja. Deminiranje sumnjivih i minama kontaminiranih površina USK se provodi po godišnjem planu BHMACA redovno i shodno tome, u odnosu na 2019. godinu za ukupno 7,25 km² sumnjivih površina je deminirano u 2021. godini.

Ovu mjeru koordinira Kantonalna uprava civilne zaštite Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisana je 1 aktivnost, a za koje je planirano da se utroši 3.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.4.1.:

Ključna aktivnost deminiranje sumnjivih i minama kontaminiranih površina se provodi regularno i u narednom periodu će se nastaviti u istom kontinuitetu. Bitno je istaknuti da je ipak neophodno raditi na dodatnom opremanju Kantonalnog štaba civilne zaštite i educiranju uposlenika u oblastima prevencije i saniranja iz oblasti prirodnih nesreća.

---

¹⁶ Kod prioriteta 2.4. kao indikator je u strateškom dokumentu naveden „postotak pokrivenosti teritorije sistemom ranog obavještanja i uzbunjivanja“ koji je izmijenjen po prijedlogu predstavnika Kantonalne uprave Civilne zaštite zbog nemogućnosti praćenja istog, te je kao novi određen sljedeći indikator „broj aktera zaštite i spašavanja Unsko-sanskog kantona uvezanih u sistem radio veze“

Mjera 2.4.2. Uspostava sistema prevencije i ranog upozoravanja od prirodnih i sigurnosnih rizika

Rano upozoravanje od prirodnih i sigurnosnih rizika podrazumijeva uspostavljanje potrebnih kapaciteta za izradu i dostavljanje pravovremenih informacija i upozorenja kako bi se omogućilo pojedincima, zajednici i organizacijama kojima prijete opasnost da se pripreme i djeluju na odgovarajući način i u odgovarajuće vrijeme kako bi se smanjili mogući gubici i štete. Uspostavljanjem sistema ranog upozoravanja u sistemu civilne zaštite FBiH stvaraju se pretpostavke za pravovremeno obavještanje i uzbunjivanje stanovništva o nadolazećoj opasnosti i aktiviranje ljudskih i materijalnih resursa za djelovanje na zaštiti i spašavanju ugroženih ljudi i materijalnih dobara.

Tokom 2021. godine nije došlo do adekvatne realizacije ove mjere te je broj aktera zaštite i spašavanja uvezanih u sistem ranog upozoravanja od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama na kantonalnom nivou ostao nepromijenjen, odnosno još uvijek nije ni uspostavljen.

Ovu mjeru koordinira Kantonalna uprava civilne zaštite Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisane su 3 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 1.265.356 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.4.2.:

Tokom 2021. godine nije došlo do realizacije ove mjere te je u narednom periodu potrebno intenzivirati procese realizacije iste, bilo kroz projekte prekogranične saradnje ili uz saradnju sa kantonalnim općinama te uspostaviti sistem radio veze KCZUSK, kao i izgraditi skloništa u određenim JLS.

Mjera 2.4.3. Jačanje ljudskih resursa i opremljenosti Uprave policije

Cilj ove mjere je povećanje broja uposlenika MUP-a, a posebna pažnja biti će posvećena projektima i obukama u organizaciji ICITAP-a, OSCE-a i dr., budući da su konkretne edukacije od iznimne važnosti za sticanje novih znanja i vještina od značaja za rad Uprave policije MUP USK-a, jer se na ovaj način stvara povoljan ambijent za praćenje modernih tokova i trendova rada MUP USK-a, kao i svih policijskih struktura u Bosni i Hercegovini. U procesu planiranja Uprava policije je usmjerena na nabavku opreme: uredska oprema (sredstva veze, PDA uređaji i tableti, opremanje prostorija za rad sa žrtvama nasilja), prevozna oprema (motorna vozila), specijalna oprema (puške za ispaljivanje gumenih metaka), medicinska i laboratorijska oprema (alkometri) i elektronska i fotografska oprema (za posebne istražne radnje). Realizacijom ove mjere popunila bi se upražnjena radna mjesta policijskih službenika u Upravi policije za početni čin "Policajac", obnovila i stekla nova znanja koja će primjenjivati u svom radu. Također bi se doprinijelo ostvarivanju njihovog ličnog, profesionalnog razvoja, kao i profesionalnog razvoja Uprave policije te povećanju stepena javne sigurnosti na području Unsko-sanskog kantona. U 2021. godini nije bilo novih upošljavanja policijskih službenika, a stepen opremljenosti Uprave policije iznosio je 81,50% ¹⁷.

---

¹⁷ Polazna vrijednost indikatora odstupa od polazne vrijednosti indikatora u Strategiji razvoja USK, jer je prilikom izrade iste došlo do greške. Za dalju analizu posmatranih indikatora će se kao relevantno polazište uzimati vrijednosti koje su unesene u ovoj tabeli.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu, definisano je 5 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 2.862.174 KM.

KLJUČNI NALAZ 2.4.3.:

U toku 2021. godine pokrenuta je konkursna procedura za popunu 108 policijskih službenika u Upravi policije Unsko-sanskog kantona. Također u 2021. godini nabavljena je specijalistička oprema, laboratorijska oprema, uredska oprema, sigurnosna oprema te izrađen glavni projekat sistema video nadzora javnih površina i raskrsnica u Gradu Bihaću. Ključni indikatori mjere ukazuju na unapređenje, ali još uvijek ostaje potreba za novim upošljavanjem policijskih službenika zbog odlaska u mirovinu. Iako je u 2021. godini Uprava policije ostvarila značajan napredak kada je u pitanju nabavka opreme, fokus treba i dalje da bude na ovoj aktivnosti, unutar koje je nabavka uniformi za policijske službenike jedan od prioriteta. Također se u narednom periodu planiraju obuke za novouposlene policijske službenike.

2.3. STRATEŠKI CILJ 3. Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima

Bogatstvo prirodnih resursa, postojanje NP Una, šumski, zemljišni i vodni potencijali, još uvijek su relativno dobro očuvani pa su antropogeni uticaji koncentrisani na enklave naseljenih mjesta i koridore infrastrukturnih sistema. Tome doprinosi i činjenica da veoma velike površine zauzimaju šumska prostranstva, posebno u općini Bosanski Petrovac, a prisustvo čovjeka je smanjeno i u postojećim naseljima, s obzirom da je došlo do masovnih migracija stanovništva u toku i nakon posljednjeg rata. Ovaj strateški cilj podrazumijeva kreiranje uslova za očuvanje, korištenje i obnovu prirodnih resursa, posebno područja pod zaštitom i onih koji se planiraju zaštititi, u skladu sa nacrtom prostornog plana, s evropskim i svjetskim principima korištenja prirodnog dobra i zaključcima prostornog planiranja. Drugim riječima, USK, putem odgovornog prostornog planiranja, s ciljem dinamičnog razvoja i ubrzane, ali održive urbanizacije, treba da prati sva savremena načela i standarde zaštite okoliša. Kao što je već prepoznato u usvojenim strateško - provedbenim aktima i dokumentima (Planovi upravljanja), u saradnji sa građanima i poslovnom zajednicom, fokus kantona treba da bude na ulaganju i gradnji prateće komunalne i industrijske infrastrukture, tako da ona podržava dugoročne potrebe zajednice i minimizira uticaj na okoliš, što također uključuje i efikasno korištenje obnovljivih izvora energije. Posebno je važno pronalaženje održivog rješenja za upravljanje otpadom, što u narednom periodu treba da bude jedna od ključnih aktivnosti iz ove oblasti.

Obzirom da na području kantona još uvijek nije uspostavljena niti jedna sanitarna deponija, još uvijek nismo u mogućnosti da pratimo udio komunalnog otpada koji se odlaže na iste. Tokom 2021. godine, došlo je do blagog povećanja pokrivenosti kanalizacionom mrežom u kantonalnim JLS u iznosu od 31,38 % što je za 0,58% više u odnosu na 2019. godinu¹⁸. Bitno

---

¹⁸ Indikator koji je naveden u Strategiji razvoja USK 2021-2027 kod strateškog cilja br.1. pod nazivom " Postotak građana spojen na kanalizacijsku mrežu" će se na prijedlog nosioca mjere - Ministarstva građenja, prostornog uređenja i zaštite okoliša USK pratiti na način da će se u obzir uzimati „stepen pokrivenosti kanalizacionom mrežom“ koji se prikuplja od strane kantonalnih JLS i na osnovu dobivenih podataka stvara zbirni podatak, kako je i sada učinjeno.

je istaknuti samo da se u narednom periodu intenzivnije treba raditi na izradi i usvajanju novih prostornih planova za kantonalne JLS. Tokom izvještajne godine nije bilo nikakvih promjena po ovom osnovu te i dalje postoje samo 3 usvojena prostorna plana za grad Bosanska Krupa i općine Bužim i Ključ¹⁹.

2.3.1. PRIORITET 3.1: Podrška primjeni integralnog sistema upravljanja okolišem i prostorom u upravljanju prirodnim resursima

Kroz ovaj prioritet je neophodno uspostaviti i primjenjivati integralni sistema upravljanja okolišem i prostorom u upravljanju prirodnim resursima koji će se postići komponentnom podrškom zaštite prirodnog nasljeđa i biodiverziteta, tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta u lokalnim zajednicama, uspostavom održivog sistema upravljanja otpadom u skladu sa ključnim EU načelima, poticanjem korištenja obnovljivih izvora energije (vjetar, biomasa, sunčeva energija) i mjera energetske efikasnosti. Kanton treba da koristi sve raspoložive bilateralne i multilateralne institucije koje daju podršku unutar ove oblasti, a kroz različite grantove i projektne prijedloge koje kanton treba da izrađuje i implementira.

Uspostavljanjem uvezanih sistema za praćenje i zaštitu okoliša će se osigurati bolji i kvalitetniji uslovi za život. Shodno tome, tokom 2021. godine Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša je u saradnji sa Federalnim hidrometeorološkim zavodom BiH, obezbjedilo automatsku stanicu za mjerenje kvalitete zraka na području USK-a. Mjerna stanica bilježi koncentraciju lebdećih čestica PM10 i PM2.5, sumpordioksida, ozona, ugljičnog monoksida i azotnih oksida, što predstavlja standardni set praćenih polutanata koji imaju najveći negativni utjecaj na zdravlje ljudi. Puštanjem u rad ove mjerne stanice USK je stavljen na federalnu mapu monitoringa kvalitete zraka, ali i na mapu Evropske okolišne agencije. Zabilježeno je prvo stanje praćenja kvaliteta zraka za 2021. godinu. Shodno izvještaju o kvalitetu zraka u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2021. godinu, nakon postavljanja prve mjerne stanice u Bihaću, zaključak je da su tokom hladnijeg dijela godine prisutne vrlo visoke i nezdrave koncentracije lebdećih čestica PM10 i PM2,5, povremeno visoke koncentracije ozona dok su ostale praćene materije zadovoljavajuće.

Obzirom da Prostorni plan za kanton još uvijek nije usvojen, nije moguće pratiti postotak implementacije godišnjih akcijskih planova upravljanja i zaštite za zaštićena područja i druge ugrožene dijelove biološke raznolikosti²⁰. Obzirom da se nabavka automatske stanice za mjerenje kvalitete zraka za kanton izvršila tokom 2021. godine polazna vrijednost za indikator naveden kod ovog prioriteta pod nazivom „postotak prekoračenja graničnih vrijednosti

---

¹⁹ Indikator koji je naveden u Strategiji razvoja USK 2021-2027 kod strateškog cilja br.1. pod nazivom „broj novoizrađenih i važećih prostornih planova JLS“ je izmijenjen u dijelu kod polazne osnove obzirom da je navedeno da su usvojena samo 2 plana, a zapravo su u momentu izrade strateškog dokumenta bila usvojena 3 (Bosanska Krupa, Bužim i Ključ).

²⁰ Indikator koji je naveden u Strategiji razvoja USK 2021.-2027. kod prioriteta 3.1. pod nazivom „ukupno suspendovane materije na nelegalnim deponijama“ nije moguće pratiti jer nadležno Ministarstvo koje je nosilac implementacije ovog prioriteta ne raspolaže ovim podacima kao ni izvorima istih.

koncentracija pojedinih zagađujućih materija“ će biti moguće pratiti tokom 2022. godine kada će se i znati polazna osnova za 2021. godinu²¹.

U cilju što kvalitetnije implementacije ovog prioriteta neophodno je u narednom periodu osigurati nove i jačati postojeće kapacitete kako interno tako i eksterno u oblasti integralnog sistema upravljanja i zaštite okoliša kroz unapređenje i nabavku opreme, legislativnu regulaciju i iskorištavanje eksternih izvora sufinansiranja.

Mjera 3.1.1. Komponentna podrška zaštite prirodnog nasljeđa i biodiverziteta tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta u lokalnim zajednicama

Kako bi USK unaprijedio upravljanje kvalitetom zraka, korištenje energije, postigao dobro stanje površinskih i podzemnih voda, osigurao uvjete za održivo korištenje voda, stvorio osnovu za skladan i prostorno uravnotežen socio-ekonomski razvoj te zaštitio bioraznolikost i geodiverzitet, potrebno je uspostaviti sistem monitoringa kvaliteta tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta, uspostaviti sistem za statističko praćenje parametara kojima se definira energijska intenzivnost po privrednim granama i bazu podataka o zagađivačima, smanjiti zagađenje i onečišćenje površinskih i podzemnih voda od neprečišćenih otpadnih voda, smanjiti emisije štetnih i toksičnih materija koje produciraju pojedini industrijski zagađivači, ojačati i uspostaviti institucionalni okvir neophodan za provođenje regulative i funkcioniranje informacijskog sistema upravljanja zemljištem (banka zemljišta), unaprijediti kvalitet zemljišta vraćanjem funkcije degradiranog zemljišta ili minimiziranja utjecaja, donošenjem legislative u oblasti zaštite zemljišta na kantonalnom nivou, podsticanje sprečavanja nelegalne sječe šuma, mjere remedijacije/rehabilitacije tla, definicija osnovne konfiguracije i dugoročnog plana razvoja zemljišnog informacijskog sistema (ZIS) te stvaranje koordinacijskog čvorišta za prikupljanje svih informacija o zemljištu, poticati projekte koji uključuju saniranje i prenamjenu devastiranog područja, provesti inventarizaciju invazivnih vrsta i napraviti akcijske planove suzbijanja negativnih utjecaja invazivnih vrsta na biološku raznolikost uz kartiranje biološke raznolikosti te monitoring i kontrolu invazivnih vrsta.

Postizanje okolišno održivog ekonomskog razvoja, na osnovu procjene stanja okoliša, utvrđenih okolišnih problema i prioriteta te definiranih akcija doprinijet će unapređenju stanja okoliša i poboljšanju kvalitete življenja građana USK.

Određene aktivnosti predviđene za ovu mjeru nisu realizirane iz razloga što nisu ispunjeni preduvjeti za njihovo ispunjavanje. Aktivnosti koje su direktno vezane za prostorni plan i plan zaštite okoliša nisu realizirane ove godine iz razloga što nije usvojen Prostorni plan USK-a, kao ni Federalni plan zaštite okoliša. Ipak, u saradnji sa Federalnim hidrometeorološkim zavodom BiH, Ministarstvo je u 2021. godini obezbijedilo donaciju automatske stanice za mjerenje kvalitete zraka na području USK-a. Također, primjetan je pad u godišnjem prosjeku pošumljenih područja na državnim šumskim područjima te je za ukupno 42,48 ha manje pošumljenih područja bilo tokom 2021. godine.

---

²¹ Kod ovog indikatora je neophodno promijeniti ciljnu vrijednost obzirom da mjerna stanica koja je nabavljena vrši mjerenje za 6 vrsta polutanata, a ne samo koncentraciju azotnih oksida i NO₂.

Grafikon br.8. Godišnji prosjek pošumljenih područja svih lokalnih zajednica u Unsko-sanskom kantonu
Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisane su 2 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 66.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 3.1.1.:

Nema značajnog napretka u realizaciji ove mjere. Potrebno je izraditi studijsku dokumentaciju kojom će se izvršiti analiza i valorizirati područja prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa od značaja za kanton te izraditi i usvojiti Prostorni plan i Plan zaštite okoliša.

Mjera 3.1.2. Uspostava održivog sistema upravljanja otpadom u skladu s ključnim EU načelima

Kako bi se smanjio pritisak na okoliš neophodno je osigurati adekvatno skupljanje, transport i zbrinjavanje otpada. U svrhu uspostavljanja integralnog sistema upravljanja otpadom na području kantona, kao dijela jedinstvenog integralnog sistema upravljanja otpadom na području Federacije BiH, predviđene su slijedeće aktivnosti: povećati broj stanovnika obuhvaćen organiziranim prikupljanjem otpada u svim JLS, stvoriti uvjete za sanitarno odlaganje otpada za najmanje 5 godina u svim općinama USK, sanacija lokalnih općinskih deponija na licu mjesta, te izvođenje radova na sanaciji deponije, sanacija divljih deponija premještanjem na drugo mjesto, uspostaviti kapacitete za adekvatno prikupljanje i privremeno skladištenje opasnog otpada, uspostaviti odlagališta inertnog otpada na području USK, povećati pokrivenosti efikasnim sistemom upravljanja otpadom u poljoprivrednoj proizvodnji i šumarstvu i uspostaviti kapacitete za adekvatno zbrinjavanje otpada životinjskog porijekla te zdravstvenih i veterinarskih ustanova.

Zaštita okoliša, promocija i podsticanje održivog korištenja resursa će se postići kroz uspostavu integriranog sistema upravljanja otpadom.

Kada govorimo o postotku pokrivenosti teritorije odvozom otpada, primjetno je da je u odnosu na 2019. godinu došlo do povećanja pokrivenosti teritorije odvozom otpada. Pored toga, primjetan je i blagi porast prosječnog obuhvata domaćinstava koja koriste usluge zbrinjavanja otpada na području USK za 3%²².

²² Polazne vrijednosti indikatora kod mjere 3.1.2. odstupaju od polaznih vrijednosti indikatora u Strategiji razvoja USK, jer je prilikom izrade iste došlo do greške. Za dalju analizu posmatranih indikatora će se kao relevantno

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisane su 2 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 550.000 KM.

KLJUČNI NALAZ 3.1.2.:

Iako ključni indikatori mjere ukazuju na unapređenje kroz implementaciju sredstava ekoloških naknada koje se dodjeljuju za ovu oblast, potrebno je staviti veći fokus na odvajanje otpada, odvojeno skupljanje otpada, kao i njegovoj ponovnoj upotrebi – reciklaži. Također, u toku narednog perioda planirano je da se izradi i usvoji Plan upravljanja otpadom na USK.

Mjera 3.1.3. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije (vjetar, biomasa, sunčeva energija) i mjera energetske efikasnosti

Da bi se unaprijedio sektor okoliša u USK s aspekta zaštite kvalitete zraka treba da se iniciraju postupci vezani uvođenja upotrebe obnovljivih izvora energije s ciljem smanjenja zavisnosti od uvoza energenata uz smanjivanje potrošnje neobnovljive energije u cjelini. Poticanjem primjene ekonomski isplativih i energetski efikasnih tehnologija, materijala i usluga te korištenja obnovljivih izvora energije unaprijedit će se stanje zaštite okoliša, smanjiti energijski gubici te ostvariti ušteda u budžetima. Provođenje ove mjere u srednjem i dugom roku treba da dovede do rasta bruto - dodane vrijednosti, zahvaljujući energetskim uštedama i većoj konkurentnosti u globalnim lancima vrijednosti.

Udio korištenja obnovljivih izvora energije (koji se odnosi isključivo na hidroenergiju) je jednak vrijednosti iz 2019. godine i iznosi 10%. Tačna potrošnja energije u javnim objektima USK trenutno se ne može iskazati obzirom da se EMIS baza podataka ne popunjava ažurno.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisane su 4 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 280.030 KM.

KLJUČNI NALAZ 3.1.3.:

Napredak je zabilježen kroz dodjelu sredstava ekoloških naknada privatnim preduzećima, poduzetnicima i neprofitnim organizacijama za projekte korištenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti. Također, Ministarstvo je tokom 2021. godine izdalo određeni broj urbanističkih saglasnosti za izgradnju solarnih elektrana. Izrada Registra emisija u svrhu uspostave sistema upravljanja kvalitetom zraka s općim ciljem unapređenja sektora okoliša u USK-u s aspekta zaštite okoliša je u završnoj fazi i očekuje se njegovo usvajanje od strane Vlade USK-a do kraja 2022.godine.

Mjera 3.1.4. Podrška razvoju projekata za raspoložive bilateralne i multilateralne institucije

Imajući u vidu značaj korištenja EU fondova za javnu upravu, ovom mjerom se želi podići svijest o važnosti edukacija i osposobljavanja osoba za upravljanje projektima, te razvijanje

---

polazište uzimati vrijednosti za indikator „postotak pokrivenosti teritorije odvozom otpada“ za 2019. godinu 86%, a kod indikatora „prosječan obuhvat domaćinstava koja koriste usluge zbrinjavanja otpada na području USK“ za 2019. godinu 85%.

projektnih prijedloga, kao i povlačenje sredstava iz EU fondova i drugih domaćih i stranih financijskih institucija. Iako je planirano da se iz godine u godinu povećava broj osoba certificiranih za upravljanje projektima, te da se urade novi projektni prijedlozi, tokom 2021. godine te aktivnosti se nisu uradile.

Broj razvijenih projektnih prijedloga za projekte u segmentu zaštite okoliša u 2021. godini isti je kao i polazna vrijednost 2019. godine. Broj certificiranih osoba u institucijama USK i JLS za upravljanje projektima ne bilježi rast, jer nisu održane edukacije i usavršavanje u toj oblasti. Kada je riječ o iznosu pribavljenih sredstava iz EU i drugih eksternih fondova na godišnjem nivou, iznos je iz godine u godinu jednak, te se kreće oko 200.000 KM.

Implementaciju mjere koordinira JU „Razvojna agencija Unsko-sanskog kantona“ Bihać.

KLJUČNI NALAZ 3.1.4.:

Zabilježen je nedovoljan napredak po pitanju realizacije ove mjere te je u narednom periodu neophodno intenzivirati programe i projekte koji se odnose na privlačenje EU i drugih eksternih sredstava te raditi na edukaciji i usavršavanju u oblasti upravljanja projektima.

2.3.2. PRIORITET 3.2. Razvoj komunalne i javne infrastrukture na principima održivog okolišnog razvoja

U cilju unapređenja komunalne i javne infrastrukture neophodno je, prije svega, imati izrađene i usvojene prostorno-planske dokumente na nivou jedinica lokalne samouprave usklađene sa višim nivoima vlasti, a koji se odnose na upravljanje prostorom, proširenje i modernizaciju kapaciteta javne i komunalne infrastrukture. Ovaj prioritet za sebe veže i jačanje transportnih i saobraćajnih kapaciteta i povezanosti sa državnim i međudržavnim centrima kroz poboljšanje transportnih mogućnosti koja će omogućiti lakši i brži protok robe i samim tim uticati na jačanje privrede na kantonu.

Ključna stavka ovog prioriteta se odnosi na digitalizaciju resornog Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša zajedno sa kantonalnim JLS u domeni uvođenja prostornih informacionih sistema i prostorno-planskih podataka radi boljeg i kvalitetnijeg praćenja i provođenja prostornih planova, a samim tim i planiranja novih projekata i povlačenja eksternih izvora sredstava.

Obzirom da tokom izvještajne godine nije došlo do promjene u stepenu pokrivenosti kantona prostorno-planskom dokumentacijom i ostala je nepromijenjena u odnosu na 2019. godinu (samo 50%), u narednom periodu je neophodno intenzivirati procese pripreme i izrade planskih dokumenata. Također, primjetan je porast u gubicima vode u samom vodoopskrbnom sistemu kantona u ukupnom iznosu od 2,1%, što predstavlja negativan trend i ukazuje na problematiku vodovodnih preduzeća, opreme i dotrajalosti samog sistema koji zahtjeva izmjene, rekonstrukcije i promjene kako bi se gubici u konačnici što više smanjili.

Mjera 3.2.1. Podrška donošenju prostorno-planskih dokumenata na nivou jedinica lokalnih samouprava i upravljanje prostorom

Ovom mjerom je planirano unapređenje institucionalnih kapaciteta Ministarstva i lokalnih zajednica, kroz podršku uvođenja prostornih informacionih sistema i digitalizacije prostorno planskih podataka za praćenje korištenja prostora, odnosno provođenje planova prostornog uređenja kroz uvođenje automatizacije procesa obrade i izdavanja urbanističko – planskih dokumenta čime će se osigurati brže i efikasnije rješavanje zahtjeva stranaka. Svrha projekta GeoPortal je primjena jednostavnog i izuzetno fleksibilnog alata za automatizaciju procesa obrade i izdavanja urbanističko – planskih dokumenata gdje bi se ovaj proces učinio transparentnim i dostupnim, kako građanima kao pojedincima, tako i privatnom i javnom sektoru.

Stepen digitaliziranih prostornih podataka je ostao isti kao i 2019. godine i iznosi 10%. U skladu sa svojom nadležnošću u izvještajnom periodu Kantonalni zavod za prostorno uređenje i planiranje je radio na izradi 6 planskih dokumenta za općine/gradove s područja USK-a i to općine Bosanska Krupa, općina Ključ i Grad Cazin. Od 6 navedenih dokumenata u 2021. godini okončani su postupci i usvojena 3 planska dokumenta i to: Izmjene i dopune Urbanističkog plana grada Ključa 2011.-2031. godina, Urbanistički projekt „Rekreaciono –sportskog centra Ometaljka – Krasulje“ Ključ i Izmjene i dopune Regulacionog plana „Poslovna zona Pilana“ Bosanska Krupa.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu definisano je 7 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 299.380KM.

KLJUČNI NALAZ 3.2.1.:

Planirane aktivnosti za 2021. godinu nisu realizovane te će se na njihovoj implementaciji raditi tokom 2022. godine, s posebnim fokusom na izradu planskih dokumenata i pružanju podrške kantonalnim JLS u procesu pripreme i izrade planskih dokumenata. Također, Kantonalni zavod za prostorno uređenje i planiranje za naredni period planira nabavku opreme za uspostavu geoinformacionog sistema i uspostavu baze podataka digitaliziranih planskih dokumenata kantonalnih JLS.

Mjera 3.2.2. Proširenje i modernizacija kapaciteta javne i komunalne infrastrukture i objekata

Neophodno je definirati prijedloge aktivnosti koje je nužno poduzeti kako bi se unaprijedio proces rješavanja problema odvodnje fekalnih voda i njihov odgovarajući tretman sa svrhom unapređenja stanja okoliša, zaštite biološke raznolikosti i zaštite javnog zdravlja, odnosno unaprijedila kvaliteta života građana kantona i okolišna kvaliteta sliva rijeke Une. Da bi doveli do modernizacije i uspostavljanja ekonomske održivosti u pružanju komunalnih usluga potrebno je raditi na: reorganizaciji obavljanja vodnih usluga vodosnabdijevanja i odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda na nivou USK, tehničkom opremanju službi/odsjeka s neophodnom informatičkom i uredskom opremom, uspostavljanju GIS-a i baze podataka i katastra podzemnih instalacija u resornom ministarstvu, JLS i njihovih JKP/JVP, uspostavljanje redovnog praćenja pokazatelja poslovanja JLS i JKP/JVP, izrada i usvajanje posebnih

procedura za izgradnju i održavanje kapitalnih infrastrukturnih investicija iz oblasti vodnih usluga.

Zadnji podatak stepena pokrivenosti vodovodnom mrežom kantona datira iz 2020. godine i iznosi 90,63% iz čega je vidljivo da je došlo do blagog povećanja pokrivenosti u odnosu na 2019. godinu²³. Stepenn pokrivenosti kanalizacionom mrežom USK je tokom 2021. godine iznosio 31,33 % što je za 1,5% više u odnosu na 2019. godinu.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu, definisane su 4 aktivnosti, a za koje je planirano da se utroši 1.054.500 KM.

KLJUČNI NALAZ 3.2.2.:

Ključni indikatori mjere ukazuju na unapređenje stanja u ovoj oblasti kroz implementaciju sredstava ekoloških naknada koje se dodjeljuju direktno komunalnim preduzećima ili jedinicama lokalne samouprave. Potrebno je tražiti donacije domaćih i međunarodnih donatora radi bržeg i efikasnijeg uređenja ove oblasti koja realiziraju jedinice lokalne samouprave kroz rad javnih komunalnih preduzeća, jer je oblast komunalnih djelatnosti u nadležnosti jedinica lokalne samouprave.

Mjera 3.2.3. Jačanje transportnih i saobraćajnih kapaciteta i povezanosti sa državnim i međudržavnim centrima

Osnovni elementi ove mjere su vezani za poboljšanje transportnih mogućnosti, odnosno osiguranje bolje i brže saobraćajne veze s centrom FBiH, BiH i regionom. Drugim riječima, osnovni cilj bi bio osigurati brzu saobraćajnu vezu USK sa Sarajevom, koridorom VC i uvezivanje u cjelokupni saobraćajni sistem BiH. Osnovne aktivnosti ove mjere odnose se na izradu projektne dokumentacije (građevinske projekte i elaborate eksproprijacije), izgradnju brze ceste na relaciji granica RH – Bihać – gradovi Kantona uz dodatnu izgradnju i održavanje cesta. Jedna od aktivnosti ove mjere se odnosi i na izgradnju i održavanje željezničke infrastrukture u USK, posebno na elektrifikaciju (odnosno, rekonstrukciju) Unske pruge, a veoma bitan segment mjere je i obnova i izgradnja infrastrukture za sportsko-rekreativni zračni saobraćaj u funkciji turizma, što se primarno odnosi na analizu postojećeg stanja i potrebnih ulaganja u infrastrukturu za nesmetano odvijanje zračnog saobraćaja te analiza potreba i potencijalnih korisnika aerodroma, a nakon toga: priprema tehničke dokumentacije, provedba projekta izgradnje aerodroma Bihać i priprema korisničkih programa i sadržaja u svrhu razvoja turizma i iskorištavanja prirodnih resursa, primarno NP Una.

---

²³ Polazne vrijednosti indikatora kod mjere 3.2.2. odstupaju od polaznih vrijednosti indikatora u Strategiji razvoja USK, jer je prilikom izrade iste došlo do greške. Za dalju analizu posmatranih indikatora će se kao relevantno polazište uzimati vrijednosti za indikator „proširenje i modernizacija kapaciteta javne i komunalne infrastrukture i objekata“ za 2019. godinu 88,50%, a kod indikatora „stepenn pokrivenosti kanalizacionom mrežom USK“ za 2019. godinu 29,64%.

Tokom 2021. godine se na području kantona nije radilo na izgradnji brzih cesta²⁴. Tokom 2021. godine se nije radilo na rekonstrukciji Unske pruge.

Ovu mjeru koordinira Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona. U godišnjem planu rada za 2022. godinu nema definisanih aktivnosti.

KLJUČNI NALAZ 3.2.3.:

Tokom 2021. godine se nisu realizirale nikakve ključne aktivnosti iz ove mjere, niti su za narednu 2022. godinu definisane neke konkretne aktivnosti po pitanju njene realizacije.

3. ZAKLJUČAK

Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona za period 2021.-2027. predstavlja integrisani, multisketorski strateški dokument, kojim su definirane javne politike iz oblasti ekonomije, društva i okoliša. Imajući u vidu odredbe Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem F BiH, kantonalna strategija treba da predstavlja osnovu za usklađivanje i izradu svih sektorskih strategija na nivou kantona, kao i njegovih pripadajućih jedinica lokalne samouprave. Bitno je istaknuti da su općine Bosanski Petrovac, Bužim i Ključ tokom 2020. godine pristupile izradi svojih strateških dokumenata prema Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem F BiH i Uredbi o izradi strateških dokumenata u F BiH i iste usvojili pred općinskim vijećima početkom 2021. godine, dok su preostale općine pristupile izradi istih tokom 2021. godine.

Usvojene općinske strategije kao i kantonalna su usklađene sa strateškim dokumentima viših nivoa vlasti i obuhvataju i osvrt na Ciljeve održivog razvoja kao i poveznicu sa Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH.

U skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u F BiH oblast planiranja, monitoringa i izvještavanja je regulirana podzakonskim aktom Uredbom o trogodišnjem planiranju rada, monitoringa i izvještavanja u F BiH, koja se počela aktivno i adekvatno primjenjivati pri svim organima i organizacionim jedinicama Vlade Unsko-sanskog kantona, što podrazumijeva izradu i realizaciju implementacionih dokumenata definiranih Uredbom.

Implementacija Strategije razvoja Unsko-sanskog kantona za period 2021.-2027. godina se osigurava kroz implementacione dokumente kao što su trogodišnji planovi rada, godišnji planovi rada, godišnji izvještaji o radu i izvještaj o razvoju. Nosioci izrade ovih dokumenata su Vlada Unsko-sanskog kantona i kantonalne upravne organizacije u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave, dok je savjetodavno tijelo za pripremu i realizaciju istih Vijeće za razvoj kantona.

Bitno je istaknuti da je ovaj Izvještaj o razvoju za 2021. godinu prvi implementacioni dokument ovakve vrste urađen za Unsko-sanski kanton koji predstavlja stepen realizacije definiranih

---

²⁴ Kod mjere 3.2.3. indikator pod nazivom „dužina (km) autocesta na području USK“ je na prijedlog Ministarstva građenja, prostornog uređenja i zaštite okoliša USK izmijenjen i glasi „Dužina (km) brzih cesta na području USK“, obzirom da Transportnom strategijom FBiH nije planirana izgradnja autocesta.

strateških ciljeva kroz prioritete i mjere unutar same Strategije razvoja kantona. Prilikom izrade istog u komunikaciji i koordinaciji s nosiocima definiranih mjera, ustanovljeno je da postoje određeni nedostaci za realizaciju navedenih mjera, koji se najvećim dijelom odnose na praćenje definiranih indikatora unutar same Strategije razvoja kantona. Kao prelazno rješenje, a u cilju što kvalitetnijeg izvještavanja, ali i praćenja realizacije strateških ciljeva, prioriteta i mjera definirani su određeni drugi indikatori za koje su se nosioci mjera opredijelili, a kako bi praćenje i obavještavanje bilo kvalitetnije i dalo jasniju sliku samog napretka u realizaciji istih.

U narednom periodu je neophodno osigurati kontinuitet, ali i bolji kvalitet izrade i realizacije implementacionih dokumenata zajedničkom komunikacijom i koordinacijom između nosilaca implementacionih dokumenata i onih koji su zaduženi za realizaciju definiranih mjera.

Izvještaj o razvoju USK za 2021. godinu
PRILOG 1: Pregled indikatora za realizaciju strateških ciljeva

SC/PRIORITET/MJERA	Koordinator	Indikator i uticaja	Polazna vrijednost (2019.)	2020.	2021.	2027.	Ciljna vrijednost (2027)	Izvor	Napomene
STRATEŠKI CILJ 1. Igrađeni privredni kapaciteti uz održivo korištenje prirodnih resursa (Izvor podataka: FZS - USK u brojka)		Vrijednost izvoza	386 mil KM	367 mil KM	545 mil KM		500 mil KM		
		Prosjčna neto plata u prerađivačkoj industriji	705 KM	729 KM	800 KM		1000 KM		
		Prosjčna neto plata u ugostiteljstvu i hotelijerstvu	521 KM	507 KM	511 KM		800 KM		
PRIORITET 1.1. Uspostavljanje sistema za održivo korištenje i odgovorno upravljanje prirodnim resursima		Udio poljoprivrednog zemljišta USK koje se produktivno koristi	37697,1 ha	32798 ha	37143,60 ha				
		Ostvareni prihodi od koncesija od eksploatacije rudnih nalazišta							Nemamo podatak!!!!
Mjera 1.1.1. Unaprjeđenje kapaciteta za održivo korištenje poljoprivrednog zemljišta i povezivanje sa prerađivačkim kapacitetima	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u USK	11917	12191	12.540	n/p	n/p		
		Procent uredenih zemljišnih knjiga usklađenih sa katastrom i terenom	0%	0%	0%	n/p	n/p	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	Nadležnost JLS
Mjera 1.1.2. Unaprjeđenje kapaciteta za održivo korištenje rudnih bogatstava i šuma.	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Ministarstvo privrede	Broj koncesionara koji se bave eksploatacijom mineralnih sirovina (osim eksploatacije dolomita)	12	12	12	n/p	n/p	Ministarstvo privrede	
		Prerada šuma USK za koje je pripremljena šumsko-privredna osnova	76,92%	69,23%	61,53%	n/p	n/p	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	Polazna vrijednost izmijenjena - imati u vidu da neke osnovne ističu, nove se izrađuju, ali ne usvajaju, te su oscilacije izražene
Mjera 1.1.3. Stavljanje raspoloživih prirodnih resursa u funkciju razvoja privrede USK	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Ministarstvo privrede	Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u USK	11.746	12191	12.540		14.900	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	Promijenili polaznu vrijednost
		Prihod od koncesionih naknada	536.141,00	486.022,00	530.673,74		800000 KM	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	Izmijenjena polazna osnova za 2019. godinu i naveden pravi iznos. Bilo navedeno 616.000 KM kao polazna osnova za 2019. god.
		Drvena sirovina (krupno drvo iz privatnih i javnih šuma) preradena u USK	394.521 m3	354951,53m3	449144,36 m3		661.000m3	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	promijenili indikator umjesto Drvena sirovina (krupno drvo iz privatnih i javnih šuma) preradena u USK stavili Drvena sirovina (krupno drvo iz
PRIORITET 1.2: Unaprjeđenje poslovnog okruženja.		Broj novoosnovanih privrednih subjekata	187	680	632		220	Ministarstvo privrede	
		Broj aktivnih poslovnih zona u USK	11 (Bihać 2, Bos Petrovac Bos Krupa 3, Cazin 2, Ključ 1, Sanski Most 2)	11 (Bihać 2, Bos Petrovac 1, Bos Krupa 3, Cazin 2, Ključ 1, Sanski Most 2)	11 (Bihać 2, Bos Petrovac 1, Bos Krupa 3, Cazin 2, Ključ 1, Sanski Most 2)		14	Ministarstvo privrede	promijenili polaznu vrijednost
Mjera 1.2.1. Podrška razvoju poduzetništva	Ministarstvo privrede	Broj učenika koji pohađaju praksu u preduzećima	141 (školska 2019/20)	0 zbog COVID	75 COVID	n/p	n/p	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	
		Broj zaposlenih koji posluju u preduzećima koja posluju u okviru inkubatora	0	0	0	n/p	n/p	Ministarstvo privrede/ Obrtnička komora	
Mjera 1.2.2. Unaprjeđenje poslovne infrastrukture i promocija i poslovnih zona.	Ministarstvo privrede	Iznos sredstava namjenjenih za podršku razvoju poslovnih zona (godišnje)	198.108,01 KM	0,00 KM	390000	n/p	n/p	Ministarstvo privrede	promijenili polaznu vrijednost
Mjera 1.2.3. Unaprjeđenje tehničkih i kadrovskih resursa pružalaca poslovnih usluga.	Ministarstvo privrede	Broj aktivnih lokalnih pružalaca poslovnih usluga preduzećima	6 (Tehnički fakultet, PK USK, Obrtnička komora, RAUSK, Plod Centar, Una Consulting	6 (Tehnički fakultet, PK USK, Obrtnička komora, RAUSK, Plod Centar, Una Consulting	6 (Tehnički fakultet, PK USK, Obrtnička komora, RAUSK, Plod Centar, Una Consulting		10	Ministarstvo privrede (Privredna komora USK)	
PRIORITET 1.3. Unaprjeđenje konkurentnosti prerađivačke industrije.		Broj registrovanih preduzeća u USK	1961	1946	2028		2100	Ministarstvo privrede (Porezna uorava)	promijenili polaznu vrijednost
		Godišnja vrijednost izvoza preduzeća iz USK	386 mil KM	367 mil KM	545 mil KM		500 mil KM	Ministarstvo privrede	
		Prosjčna neto plata u prerađivačkoj industriji USK	n/p	705	800		1000 KM	Ministarstvo privrede	
Mjera 1.3.1. Podrška uvođenju novih i unaprjeđenju postojećih tehnologija u prerađivačkoj industriji.	Ministarstvo privrede	Nove investicije u prerađivačkoj industriji (nova i postojeća preduzeća)	-	-	-		70 mil KM	Ministarstvo privrede	Nije moguće pratiti ovaj indikator, potrebna je odrediti novi
Mjera 1.3.2. Uvođenje i podsticanje inovacija u privredi.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	Iznos sredstava za subvencionisanje poslovnih usluga usmjerenih na primjenu inovacija	0	0	0		300.000 KM	Ministarstvo privrede	
		Broj korisnika (preduzeća) koja su uvela inovacije	0	0	0		30	Ministarstvo privrede	
Mjera 1.3.3. Podrška internacionalizaciji poslovnih aktivnosti i plasmanu proizvoda prerađivačke industrije na međunarodnom tržištu.	Ministarstvo privrede	Broj preduzeća koja su nastupila na sajmovima u inostranstvu u organizaciji PKUSK	20	10	20		40	Ministarstvo privrede (Privredna komora USK)	
		Broj formalnih i neformalnih klastera u čijem radu aktivno učestvuju preduzeća iz USK	1	0	0		3	Ministarstvo privrede (Privredna komora USK)	
PRIORITET 1.4. Promocija održivog turizma i efektiviranje turističkih potencijala		Broj turističkih dolazaka/noćenja	64146/101210	22702/38525	45283/76398		95000/150000	Ministarstvo privrede	
		Ukupani prihodi od turizma	27,2 mil KM	49,22 mil KM	73,39 mil KM		40 mil KM	Ministarstvo privrede	Podatak iz Porezne uprave - podaci preuzeti iz ISPF
		Broj zaposlenih u turizmu	2.265	-	-		3.000	Ministarstvo privrede	
Mjera 1.4.1. Unaprjeđenje turističke ponude kreiranjem privlačnih turističkih proizvoda zasnovanih na lokalnim turističkim resursima	Ministarstvo privrede	Broj novih turističkih proizvoda na području USK	6	0	0		10	Ministarstvo privrede (Turistička zajednica USK/Una-Sana klaster)	
Mjera 1.4.2. Promocija i privlačenje investicija u ciljanje turističke oblasti u sektoru turizma.	Ministarstvo privrede	Broj turističkih ležajeva	1539	1423	1493		1950	Ministarstvo privrede (Turistička zajednica USK)	
		Broj integriranih zajedničkih programa za razvoj turističke destinacije USK	9	0	0		15	Ministarstvo privrede (Turistička zajednica USK/Una-Sana klaster)	
Mjera 1.4.3. Promocija USK kao atraktivne turističke destinacije	Ministarstvo privrede	Broj umreženih aktera u turizmu (hotelijerstvo, ugostiteljstvo, proizvodnja hrane i pića, usluge u sportu, kulturi i dr.)	27	0	0		40	Ministarstvo privrede (Turistička zajednica USK/Una-Sana klaster)	
		Broj programa prekogranične saradnje	3	-	5		5	Ministarstvo privrede (Turistička zajednica USK/Una-Sana klaster)	
STRATEŠKI CILJ 2. Unaprijeđen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora		Stopa neto migracije	-2,8	-3,5	-2,7		?	Ministarstvo privrede	Indikator izmijenjen, prije bio "Stepen migracija stanovništva"
		Grupa razvijenosti kantona na nivou FBiH	III	III	III		II		

PRIORITET 2.1. Usklađivanje sistema obrazovanja u skladu sa modernim EU praksama		Broj djece uključene u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u javnim institucijama	-	1138	1127	?		Indikator izmijenjen na prijedlog ministarstva, prije bio "udio djece uključene u programe predškolskog odgoja i obrazovanja"
		Broj odgojno-obrazovnih ustanova (osnovne i srednje škole) na kantonu	72	72	72	50		
		Broj učenika na 1000 stanovnika -srednje obrazovanje	30	28	27	40		
		Broj učenika na 1000 stanovnika -osnovno obrazovanje	72	68	65	90		
Mjera 2.1.1. Modernizacija programa obrazovnih institucija u skladu s modernim EU praksama.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	Udio (%) razvijenih kurikula po nivoima obrazovanja i predmetnim područjima	0%	-	-	100%	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta (Pedagoški zavod USK)	
		Učenicima obuhvaćeni internim i eksternim vrednovanjima postignuća	0%	0%	0	80%	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	
		Udio (%) nastavnog osoblja koji su prošli edukacije radi implementacije savremenih kurikula u praksi	0%	0%	0	80%	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	
Mjera 2.1.2. Racionalizacija mreže škola kroz optimizaciju, rekonstrukciju i proširenje kapaciteta postojećih obrazovnih objekata i modernizacija školskih prostorija.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	Udio (%) aktivnosti za osnaživanje partnerstva sa roditeljima, ustanovama i lokalnim zajednicama	20%	0%	0	100%	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	
Mjera 2.1.3. Proširenje kapaciteta postojećih objekata za odgoj, obrazovanje te razvoj sporta i kulture.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	Broj opremljenih osnovnih škola za potrebe predškolskog odgoja i obrazovanja	25	0	0	47 (2024).	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	
		Postotak upisane djece u programe pripreme za polazak u školu	90	0	0	100 (2024).	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	
		Ukupna površina korisnog prostora kulture u funkciji u USK, m ²	6707	6707	6707	10000	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta (Institucije kulture i gradovi/općine USK- JU ARHIV USK-a, JU SPOMEN - BIBLIOTEKA *	
		Broj korisnika usluga prostora kulture u funkciji u USK Iznos dotacija sportskim savezima iz budžeta na nivou USK	22900 831.784,71	2300 -	2300 850.000,00	30000 800.000,00 KM	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta (Sportski savez USK), Sportski savez Općine Bosanska Krupa, JU "Sportski centar - Salih Omerčević" Cazin, Sportski savez Općina Bos. Petrovac, Sportski savez općine Ključ	Polazna osnova izmijenjena za 2019. i unesen tačan podatak. Prije bilo navedeno da je za 2019. god. Izdvojeno 519.083,00 KM. Upisuju se iznosi iz Budžeta USK.
Mjera 2.1.4. Jačanje ravnopravnosti u pružanju obrazovnih usluga s obzirom na posebne potrebe djece,	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	Udio prepoznate (%) djece sa poteškoćama u razvoju	50%	50%	50%	100%	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	
		Udio (%) prepoznate talentirane djece	50%	50%	50%	100%	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	
PRIORITET 2.2. Jačanje socijalne inkluzije i pristupa zasnovanih na potrebama korisnika		Broj stručnih uposlenika u socijalnom radu	59	55	58	66	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	Indikator izmijenjen na prijedlog Ministarstva - Prije bio "Broj korisnika po 1 stručnom zaposlenom u socijalnom radu"
Mjera 2.2.1. Podrška jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i pronatalitetnih mjera i	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	Priradni priraštaj	-2,2	-4,2	-5,3	1	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	
		Broj registrovanih hranitelja u sistemu hraniteljstva FBiH	3	7	10	40	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	
		Broj osoba smještenih u hraniteljske porodice	9	9	13	80	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	
Mjera 2.2.2. Jačanje saradnje javnog i nevladinog sektora u pružanju direktnih usluga djeci i porodicama	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	Broj djece bez roditeljskog staranja kojima su poboljšani uslovi života	18	-	-	120 (minimalno 40% djevojčica)	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	
		Broj djece sa teškoćama u razvoju koja su koristila usluge podrške od strane Centara za razvoj inkluzivnih praksi (CRIP Bihać i Cazin)	336	407	415	700	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	Indikator izmijenjen na prijedlog Ministarstva - Prije bio "Broj lica sa teškoćama u razvoju koji koriste usluge podrške od strane NGO"
Mjera 2.2.3. Jačanje mobilnosti, interkulturalizma i građanskog aktivizma mladih	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta	Procenat mladih uključenih u rad omladinskih organizacija	-	-	-	50%	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta (Vijeće mladih USK)	
		Procenat mladih koji smatraju kako nemaju utjecaja na donošenje odluka koje ih se tiču	-	-	-	20%	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta (Vijeće mladih USK)	
PRIORITET 2.3: Unapređenje sistema integriranih zdravstvenih usluga		Broj građana na 1. ljekara	757	749	718	500	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	
		Broj građana na 1. stomatologa	6534	6663	7142	4000		
		Stopa mortaliteta	8,7	10	10,6	6	Federalno zavod za statistiku (USK u brojkama)	
Mjera 2.3.1. Podrška materijalno-tehničkoj opremljenosti zdravstvenih ustanova.	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	Procenat izdvojenih sredstava za materijalno tehničku opremljenost ustanova primarne zdr. zaštite, u odnosu na ukupna budžetska sredstva sektora zdravstva	-	6%	27%	35%	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	Na prijedlog Ministarstva indikatori izmijenjeni - Prije su bila 3 indikatora koja su izbrisana i to: "Površina rekonstruisanih objekata Kantonalne i Opće bolnice", "Površina rekonstruisanih domova zdravlja" i "Površina rekonstruisanih područnih ambulanti"
		Procenat izdvojenih sredstava za materijalno tehničku opremljenost ustanova sekundarne i tercijarne zdr. zaštite, u odnosu na ukupna budžetska sredstva sektora zdravstva	-	75%	61%	60%	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	
Mjera 2.3.2. Podrška donošenju i implementaciji javnih politika prevencije bolesti.	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	Broj umrlih od ključnih oboljenja na području USK	2261	2599	2697	2000	Zavod za javno zdravstvo	
		Broj registrovanih zaraznih bolesti na području USK (gripa, Varicella, Enterocolitis acuta, Scabies, The pulmonum activa)	8794	9679	8592	2500	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike (Zavod za javno zdravstvo FBiH, Publikacija Zdravstveno stanje stanovništva FBiH)	
Mjera 2.3.3. Podrška uspostavljanju i razvoju visokodiferenciranih i specijaliziranih usluga u sistemu tercijarne zdravstvene zaštite.	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	Broj novouspostavljenih i razvijenih visokodiferenciranih specijaliziranih usluga iz sistema sistemu tercijarne zdravstvene zaštite u USK	0	0	5	30	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike (Kantonalna bolnica, Zavod za javno zdravstvo)	
		Broj specijalizacija i subspecializacija za pružanje zdravstvenih usluga tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite,	-	5	0	10, na godišnjem nivou do 2027	Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike	Indikator "Postotak studenata koji studiraju na visokoškolskim ustanovama medicinskog i zdravstvenog usmjerenja na godišnjem nivou (medicinskom fakultetu, stomatološkom i farmaceutskom i fakultetu zdravstvene njge" je ispred nosioca mjere - Ministarstva zdravstva i socijalne politike USK izmijenjen u novi indikator pod nazivom "Broj specijalizacija i subspecializacija za pružanje zdravstvenih usluga tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite", te je u 2020. godini iznosio 5, i za svaku godinu bi trebao da se poveća za 10 do kraja 2027. godine.
PRIORITET 2.4. Povećanje stepena javne sigurnosti i održivo upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća.		Broj aktera zaštite i spašavanja Unsko-sanskog kantona uvezanih u sistem radio veze	0	0	9 n/p	n/p	Kantonalna uprava civilne zaštite	Indikator izmijenjen na prijedlog CZ. Prije bio naveden indikator "Postotak pokrivenosti teritorije sistemom ranog obavještanja i uzbunjivanja"
		Broj krivičnih djela na 1000 stanovnika	6,2	5,2	4,7	5	MUP	
		Broj prekršaja na 1000 stanovnika	13,4	6,6	7,6	10	MUP	
Mjera 2.4.1. Dekontaminacija površine USK od MES i NUS.	Kantonalna uprava civilne zaštite	Ukupna sumnjiva površina u km2 USK	100,72 km2	95,08	93,47	0	Kantonalna uprava civilne zaštite (Izvještaj o radu BH MAC)	
Mjera 2.4.2. Uspostava sistema prevencije i ranog upozoravanja od prirodnih i sigurnosnih rizika nesećama	Kantonalna uprava civilne zaštite	Broj aktera zaštite i spašavanja uvezanih u sistem ranog upozoravanja od prirodnih i sigurnosnih rizika nesećama	0	0	9	n/p	n/p	Kantonalna uprava civilne zaštite i općinske službe civilne zaštite
2.4.3. Jačanje ljudskih resursa i opremljenosti Uprave policije	MUP	Broj novopostavljenih policijskih službenika	0	0	0	50	MUP USK-Uprava policije	
		Stepen opremljenosti Uprave policije	80%	80%	81,50%	100	MUP USK-Uprava policije	
		Udio komunalnog otpada koji se odlaže na sanitarne deponije, %	0	0	0	100	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	

3. STRATEŠKI CILJ: Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima		Postotak građana spojen na kanalizacijsku mrežu	30,80%	31%	31,38%	70%	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Polazna vrijednost za 2019. godinu izmijenjena na prijedlog Ministarstva - prije bilo 54%.
		Broj novoizrađenih i važećih Prostornih planova JLS	3	0	0	8	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Polazna vrijednost za 2019. godinu izmijenjena na prijedlog Ministarstva - prije bilo navedeno 2.
PRIORITET 3.1: Podrška primjeni integralnog sistema upravljanja okolišem i prostorom u upravljanju prirodnim resursima		Postotak implementacije godišnjih akcijskih planova upravljanja i zaštite za zaštićena područja i druge ugrožene dijelove biološke raznolikosti	0	-	-	80%, 2027	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
		Ukupno suspendovane materije na nelegalnim deponijama	10,935 kg/godinu	-	-	0, 2027 godne -ispod (50ug/m3) -ispod sv godnje srednje godišnje	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Nije moguće pratiti ovaj indikator - Ministarstvo nema podatke
		Postotak prekoračenja graničnih vrijednosti koncentracija pojedinih zagađujućih materija	Postaviti početno stanje nakon nabavke uređaja, 2021 godina	-	-	-	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
Mjera 3.1.1. Komponenta podrška zaštite prirodnog naslijeđa i biodiverziteta, tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta u lokalnim zajednicama.	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Postotak mjernih stanica za monitoring kvaliteta tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta u lokalnim zajednicama	0	0	0	2	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
		Godišnji prosjek pošumljenih područja svih lokalnih zajednica Unsko-sanskog kantona	240 ha		197,52 ha	350 ha	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	
Mjera 3.1.2. Uspostava održivog sustava upravljanja otpadom u skladu sa ključnim EU načelima.	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Postotak pokrivenosti teritorije odvozom otpada	82,60%	87,37%	88,25%	95%	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Polazna vrijednost indikatora izmijenjena na prijedlog Ministarstva
		Prosječan obuhvat domaćinstava koja koriste usluge zbrinjavanja otpada na području USK	85,00%	86,83%	88%	100%	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
Mjera 3.1.3. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije (vjetar, biomasa, sunčeva energija) i mjera energetske efikasnosti.	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Udio korištenja obnovljivih izvora energije (vjetar, biomasa, sunčeva energija) u ukupnoj potrošnji	0	0	10%	10%	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
		Potrošnja energije u javnim objektima USK	Utvrđiti početno stanje nakon sprovedenog audita, 2021 godina	-	-	-30%	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Nije moguće pratiti jer se EMIS baza podataka ne ažurira redovno od strane svih korisnika.
Mjera 3.1.4. Podrška razvoju projekata za raspoložive bilateralne i multilateralne institucije.	RAUSK	Broj razvijenih projektnih prijedloga za projekte u segmentu zaštite okoliša	0	0	0	30	RAUSK Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Gradovi i općine	
		Broj certifikovanih osoba u institucijama USK i JLS za upravljanje projektima	20	0	0	100	RAUSK Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Gradovi i općine	
		Iznos prihvaćenih sredstava iz EU i drugih eksternih fondova na godišnjem nivou	202.452,24	149.682,32	149.076,83	500,00 KM	RAUSK Ministarstvo finansija	
PRIORITET 3.2: Razvoj komunalne i javne infrastrukture na principima održivog okolišnog razvoja.		Stepen pokrivenosti USK prostorno-planskom dokumentacijom	45%	50%	50%	100%	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
		Postotak gubitka vode u vodoopskrbnom sistemu USK	51,50%	52,40%	53,60%	20%	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
Mjera 3.2.1. Podrška donošenju prostorno-planskih dokumenata na nivou jedinica lokalnih samouprava i upravljanje prostorom.	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Stepen digitalizovanih prostornih podataka - Prostornih planova u informacijski sistem	0	10%	10%	100%	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
Mjera 3.2.2. Proširenje i modernizacija kapaciteta javne i komunalne infrastrukture i objekata.	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Stepen pokrivenosti vodovodnom / mrežom USK	88,50%	90,63%	-	90%	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
		Stepen pokrivenosti kanalizacionom mrežom USK	22,30%	30,70%	31,13%	50%	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
Mjera 3.2.3. Jačanje transportnih i saobraćajnih kapaciteta i povezanosti sa državnim i međudržavnim	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	Dužina (km) autocesta na području USK	0	0	0	30	Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša	
		Dužina (km) rekonstruisane Unske pruge	0	0	0	20	Ministarstvo privrede	